

Plaquetes

de

DITES, GLOSES, CANÇONS
I LLEGENDES DE PINA

Bernat Servera Ribas

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

*Història
i Cultura*

16

Plaguetes

d'Història i Cultura

DITES, GLOSES, CANÇONS
I LLEGENDES DE PINA

Bernat Servera Ribas

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

NÚMERO 16

ALGAIDA, SETEMBRE DE 2003

© del text i de la recerca: Bernat Servera Ribas
© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2003
Fotografies antigues recollides per Pere Oliver Cirer
Edició digital dins la *Col·lecció Binària*: Abril, 2019

Edició a cura de la Biblioteca Municipal d'Algaida
Coordinació de l'edició i maquetació: Bartomeu Sales Mascaró

AJUNTAMENT D'ALGAIDA
C/ del Rei, 6. 07210 Algaida (Illes Balears)
Tel.: 971 12 50 76 - Fax: 971 12 50 44
ajuntament@ajalgaida.net
http://www.ajalgaida.net

Impressió: Grafimut, Lluçmajor
Dipòsit Legal: PM- 2.518-2003
I.S.S.N.: 1136-4531

TAULA

PRESENTACIÓ DE L'EDICIÓ DE 2003	5
INTRODUCCIÓ	7
1. DITES	11
2. GLOSES I CANÇONS	13
2.1. GLOSES I CANÇONS DE PINA	13
2.2. GLOSES I CANÇONS DE NOMS I MALNOMS DEL POBLE	21
2.3. GLOSES I CANÇONS DEL TEMPS	35
2.4. GLOSES I CANÇONS D'INDRETS DE PINA	39
2.5. GLOSES I CANÇONS DE CASES I POSSESSIONS	51
2.6. GLOSES I CANÇONS DELS SANTS METGES	61
2.7. GLOSES I CANÇONS DE SANT ANTONI	65
2.8. GLOSES I CANÇONS DE PICAT	73
2.9. GLOSES I CANÇONS RELIGIOSES	77
2.10. GLOSES I CANÇONS DIVERSES	85
3. LLEGENDES	99
A PINA, QUI NO HI DU PA NO HI DINA.....	99
COM VA NÉIXER SA FONT DE PINA	100
ES PITXEREL-LO	102
EN PLANIOL I EL TRIBUNAL DE LA SANTA INQUISICIÓ	103
EL LLUMET DE SANT TELM	105
ES CA BLANC DE SA CASA NOVA.....	106
BANDIDATGE	107
EN DURÍ.....	108
ELS LLADRES DE RAFAL.....	108
ELS LLADRES DE SON REUS	109
ELS LLADRES DE SON CAMPÀ.....	110
LA COVA DES PA.....	110
LA COVA DES NEGRET	111
EL CAMINOI DEL DIMONI	112
EL POU DEN TRIES I LA FONT DE PINA.....	112
ELS DIMONIS DE CAS TEULER.....	113

TAULA D'IL·LUSTRACIONS

1. Benedicció dels fruits a la creu de l'entrada de Pina. Devers 1930	6
2. Ferrers a la fornal. Sebastià i Toni «Conet»	6
3. Parellers de Son Ribes	10
4. Plaça de Pina. Anys 1920-1930	10
5. Infants a l'escola de Ca ses Monges. Any 1949	12
6. Passejant en carretó per la clastra de Son Ribes	12
7. Damunt s'era des Molí	20
8. Família de Can Foc	20
9. Joan «Matet» anant a abeurar els bous a la Font de Pina	34
10. Família de Can Comte. Principis del segle XX	34
11. Grup de pageses baix el lledoner de la Font de Pina	38
12. Escolars de Pina amb el mestre Andreu Sunyer. Any 1952	60
13. Dona que fila (Margalida Aloy). Principis del segle XX	64
14. Excursió al Port de Pollença. Devers 1930	72
15. Catalina Ballester vestida de senyora. Principis del segle XX	76
16. Reproducció dels Goigs de los Sants Metges de Pina, Sant Cosme i Sant Damià	79
17. Reproducció del «Goig de Sant Plácido Mártir que se venera en la iglesia de Pina	80
18. Reproducció de l'himne <i>La Mare de Déu de Son Perot de Pina</i> , de Maria Antònia Salvà	81
19-20. Rebuda de la Mare de Déu de Lluc [glosat]	82

PRESENTACIÓ DE L'EDICIÓ DE 2003

PASSAT L'ESTIU, TOT JUST ENCETADA LA tardor, Pina es prepara un any més per a celebrar la festa dels seus patrons: sant Cosme i sant Damià. Coincidint amb la diada, Bernat Servera ens presenta un altre magnífic treball de recerca sobre Pina, acompanyat de fotografies antigues reunides per Pere Oliver. Un més de la llarga llista que, des de l'any 1994, ens han anat regalant i que regularment l'Ajuntament d'Algaida ha editat mitjançant les *Plagues d'Història i Cultura*.

L'autor ens porta un recull de dites, gloses, cançons i llegendes que tenen com a fil d'unió el poble de Pina, que tracten tan els fets transcendents com els anecdòtics; tant les persones, els indrets i la devoció religiosa com les creences meravelloses i llegendàries. Són unes manifestacions que en la seva major part han estat arreplegades directament dels homes i dones majors i que esdevenen, ja a hores d'ara, un vertader tresor cultural.

No vull desapropiar l'oportunitat per agrair a Bernat Servera la constància d'anar investigant i recollint, any rere any, tots aquests aspectes que envolten el poble de Pina i que quedaran fixats en paper per a futures generacions i, alhora, encoratjar-lo perquè continuï, amb la mateixa força de voluntat, aquesta tasca.

Francesc Miralles Mascaró

REGIDOR DE CULTURA, ESPORTS I JOVENTUT

1. Benedicció dels fruits a la creu de l'entrada de Pina. Devers 1930.

2. Ferrers a la fornal. Sebastià i Toni «Conet».

INTRODUCCIÓ

AQUEST RECVLL DE DITES, GLOSES I cançons són fruit d'aquells poetes populars —glosadors— que sempre hi ha hagut en el nostre poble, cantant els petits fets que passen dia a dia.

Ara ja són pocs el majors que contenen als seus néts, a les nits d'estiu a la fresca o a les llargues vetlades d'hivern vora la xemeneia, aquestes petites històries. Hem volgut arreplegar aquest esplet de dites, refranys i llegendes que parlen del nostre passat, de la nostra història, de la gent, dels indrets més significatius del terme —coves, penyals, roques...—, dels bandolers, de les festes de les cases, de les tanques, dels camins...

Per a la realització d'aquest treball hem cercat documentació escrita al *Cançoner Popular* del pare Ginard i a l'*Aportació al Cançoner Popular de Mallorca* del pare Gili, però la major font d'informació ha estat oral i rebuda directament, arreplegades dels nostres majors, vertaders arxius de totes aquestes joies.

Les gloses, dites i cançons fan referència al nostre poble, a les persones, a les possessions o als indrets més significatius del terme, fetes moltes d'elles pels glosadors de Pina o dels pobles dels voltants.

Els glosats fins els anys seixanta es feien als cafès, a la portassa de Can Verd o a les cases noves de Son Gorreu.

Els glosadors de Pina dels quals tenim notícia i gloses són:

MALNOM	ABREVIATURA	NOM
Sebastià «Caminante»	SC	Sebastià Oliver
En «Caragol»	CA	Joan Mesquida
En «Cuitó»	CU	Bartomeu Torres
Maria «Jordana»	MJ	Maria Jordà
Madò «Merris»	M	
En «Palem»	P	Antoni Jaume
Bernat «Quefe»	BQ	Bernat Sureda
Tomeu «Seguí»	TS	Bartomeu Oliver
Felip «Teuler»	FT	Felip Ballester
Pep «Verd»	PV	Josep Coll
<i>Cançoner Popular del pare Ginard</i>	I	
<i>Aportació al Cançoner Popular de Mallorca del pare Gili</i>	2	
Recollides oralment	RO	

Volem fer un petit homenatge a tots ells per la seva deixa, aquest llegat impagable de força creativa, d'agudesia i d'enginy, que són les seves gloses; però d'una manera especial a l'amo en Tomeu Seguí, que ens va delectar en tantes i tantes gloses per les festes de sant Antoni i per la

dels patrons sant Cosme i sant Damià. Vegeu-ne una on descriu la seva infantesa i una altra dels darrers dies de la seva vida.

Dia quatre de febrer
de dins l'any setze vaig néixer,
per fora vila vaig créixer
com un pollet venturer
que fuig a s'esperver
perquè de vista no el deixa.
S'escola va esser aquesta:
a nou anys fer de porquer
i com jo molts n'hi hagué
que feren es batxiller
a dins s'escola mateixa. [TS]

Tant si és branca com si és soca
tots naixem per morir-mos,
i aquí no hi ha venturós:
tots entram dins sa derrota.
Déu del Cel no s'equivoca
no hi ha pobres ni senyors
ni hi ha races ni colors
una per hom mos ne toca,
i mira si som poca cosa
que tu i jo hem fet sa fossa
per un dia enterrar-mos;
llavo' el Senyor en cridar-mos
mos guardi un puesto a tots dos
a dins el Cel gloriós,
que aquí no hi ha defensors
és Ell que firma i mos vota. [TS]

3. Parellers de Son Ribes.

4. Plaça de Pina. Anys 1920-1930.

I. DITES

A Pina, qui no hi du pa no hi dina;
i, qui n'hi du, se'n torna dijú. [RO]

A Pina, qui no hi du pa no dina;
i que n'hi du, se'n va dijú.
D'una cosa estic segur:
que no romandrà fadrina. [RO]

Bon Jesuset de Pina,
dui-mos una nina. [RO]

Sou com els lladres de Pina
que de dia fan creure que estan barallats
i de nit surten plegats. [RO]

5. Infants a l'escola de Ca ses Monges. Any 1949.

6. Passejant en carretó per la clastra de Son Ribes.

2

GLOSES I CANÇONS

2.1. GLOSES I CANÇONS DE PINA

A Pina ho volen vila
i no arriba a llogaret;
fan l'oferta amb un platet
perquè no tenen bacina. [1]

A Pina no hi toquen hores,
només dies senyalats,
i a Ruberts qui és veïnat
tots són engendrats de mores. [1]

A Pina no hi ha pinar,
tot són barrancs i encletxes;
jo no sé com los sants Metges
hi volgueren habitar. [1]

A Pina no hi ha res bo,
només un sant de figura
forrat davant i darrera:
mirau això quin tresor! [RO]

A Pina només hi ha
bous, palems i talaies,
i en podrien fer guingaies
de mànec de treballar [RO]

A Pina, poble petit,
però d'al·lotes garrides
són llestes i deixondides,
però vos diuen mentides
si els convé qualque pic,
perquè avui n'he estat servit
per tres o quatre fadrines
i no les destap, ni en faig crides,
perquè trob que està mal dit. [TS]

DEDICADA A PINA

Pina és un poble petit
enrevoltat de verdor
sempre que el mir me recorda
una infància, un amor.
A s'entrada des poble
hi ha sa Font i sa Creu
i an es cap de cantó ca nostra,
si en passau ho veureu.
Ara el mir i me recorda
de quan era joveneta

es meus pares i germans
jo ben espaviladeta.
Sa padrina i es padrí
junt a ca nostra vivien
quants d'anys fa que ja no hi són
que hermós si encara vivien.
Perquè ja no en queda cap
tot estan amb el Senyor
però sempre dic Ca Nostra
an aquell cap de cantó.
Sa Font, ella si perdura,
és una relíquia hermosa
sempre, sempre dóna aigua
ben fresca i profitosa.
Quants de records venen ara
a dins los meus pensaments
quantes vides han passades
i tot pareix que fa uns moments.
L'església amb dos campanars
és de ses més hermoses
està pintada per tot
essent petita és de ses més grandioses.
Record que pes juliol
feien un dia d'alegria
tot es poble anava a Lurdes,
Son Perot ho sostenia.
Era una gran catedral
feta d'ullastres i alzines
allà hi cantaven tots
des més vell a ses més nines.
Hi cantaven i resaven

davant la Mare de Déu
i una processó molt llarga
daven gràcies a Déu.
Ara mir i me recorda
pens en sos que ja no hi són
i que des del cel recorden
Lurdes, sa Font i sa Creu.
Jo també ja som velleta
no sé quan me n'aniré
però sé que des del cel
a Pina estimaré. [MJ]

Diuen que per anar a Pina
han de passar un torrent
i jo en passaria cent
sols per veure't, Catalina. [I]

En aquest poble de Pina
hi ha molt poca il·luminació,
s'altre vespre no vaig ser senyor
de conèixer sa meva nina
que anava amb una cosina
per devora can Reió. [BQ]

Es fadrins que hi ha dins Pina,
Biniali i Cas Canar
no basten per destravar
sa llengo a una titina. [RO]

Es municipals de Pina
tots se varen alarmar

perquè havien de tallar
sa cresta a una gallina. [I]

Gent d'Algaida, gent d'Algaida,
i que heu tornat de dolents,
mal vos caiguessin ses dents
sa meitat per cada banda;
i es de Pina i es de Randa
amb voltros no hi perden es temps. [RO]

PINA

Pina és un poble petit
i és lo més guapo del món,
tothom qui hi va admira
sa verdor des seu entorn.
I lo que més reconforta
perquè antes d'arribar
es primers que mos saluden
són sant Cosme i sant Damià.
I segueixes es camí
ja veus a Pina davant,
es cor s'eixampla i respira
sa creu sempre està esperant.
Passes es cap de cantó
can Campet i cas Ferrer
i ja arribes a sa Plaça
i trobes can Garrover.
I ja tot és alegria
igual no hi ha cap carrer
però alegre si saps
que hi ha ca teva també.

Sempre me sent molt feliç
si a Pina puc anar
veure sa Font i sa Creu
i una estona descansar. [MJ]

Pina és poble petit,
emperò sempre ben unit;
a l'hora de la veritat
vota amb honestitat.
Si piner et sents:
vota independents!

Pina ja no és Pina.
Pina és una ciutat;
han posat electricitat
i un motor de fer farina. [M]

Quan veren sa trebolina
de mardans i esquellers.,
exclamaren es sineuers:
«Bèstia de pocs doblers
això és de Randa o de Pina!» [RO]

S'al·lota que més estim
de Pina és una pinera.
Cada pic que pens amb ella
si he dinat ja no din. [RO]

Si anau a Pina trobareu
una pedra damunt s'altra,
es blat a sa sala d'un altre
i es doblers que vos n'hi dugueu. [RO]

Si te demana qualcú
si has fet bé o mal per Pina,
else dius: no cobr propina
de donar es net a ningú.
I en cas que qualque redol
haja patit caps de fava,
no era jo que la pitjava
perquè em sé arreglar tot sol;
jo jec davall un llençol
amb s'esquerra la consol
com sa dreta està cansada.

Tot es jovent que hi ha a Pina,
a Ruberts i Cas Canar
no basten per destravar
sa llengo a una titina. [1]

Una berganta hi ha a Pina
que té nou almuds de flor.
Ja és ben diferent de jo
que no tenc blat ni farina. [1]

Una busca dins un ull
saps que la tenc d'avorrida!
Al·lotes desitjaria
que poguéssiu anar a Pina
amb sa mateixa alegria
que tenguéreu aquell dia
que venguéreu a Son Brull. [1]

7. Damunt s'era des Molí.

9. Família de Can Foc.

2.2. GLOSES I CANÇONS DE NOMS I MALNOMS DEL POBLE

Ai, Felip de Son Muntens!,
jo te diré una glosa:
an es frare no el fa sa roba
sinó es bons sentiments;
a tu sempre te falta temps
i a jo, està segur, que me'n sobra. [BQ]

Això de ciutadans
són sa puta del dimoni!
Jesús, abat sant Antoni
avui totes finiran! [PV]

Assuquí devora es moll
an es passeig de Sagrera
vaig veure en Francesc Servera
i n'Antònia de Son Moll. [CALAFAT]

A un ermàs dau-li relles,
que no hi ha cosa millor.
Començarem pes pastor
en Matet que és polissó,
en Borràs que és traïdor
i aquest que du es guitarra
i aquí tenc es companyó,
Gaspar canta una cançó
que te'n diré de vermelles
tu dus més pèls per ses celles
que pèls no té a ses orelles
es mul den Joan Corró. [Tʃ]

Bartomeu de Son Llubí,
repara bé aqueixes coses;
tu ets tan bo per fer gloses
com un porc per parar lloves
en es caracull d'un pi. [CAPELLÀ]

—A dins es poble tot Déu
te diu «s'ataconador».
—A dins sa possessió,
tant si és amo com senyor,
me diuen l'amo en Tomeu. [CU]

Bon dia, l'amo en Joan!,
i sa madona Catalina,
i una al·lota ben garrida
qui fa festa aquest sant dia
també la vull saludar;
lo que te vull avisar

si acompanyes en Gaspar
i amb ell te vols casar,
jo te puc assegurar
que encara hauràs d'estar
més de quaranta anys fadrina. [TS]

Coneixeu es vell Tacó?
Era es més valent del món
se va amagar dins un forn
per por d'un moraco.

De ses capsas de Pompeia,
que na Masset ha comprades,
basten per anar empolvades
totes ses dones mundanes
de dins Palma i sa vorera;
Fer ella i sa companyera
mos digué que els va comprar;
de les que varen sobrar,
si les tiraven dins mar,
bé podrien aturar
es barco de més enrera;
i es que hi ha per sa vorera
no podrien embarcar.
Fadrinets deixau-la anar
a pesar que és capritxosa
fa sa cara de senyora
d'ençà que se vol pintar. [P]

Déu vos guardi d'un martiri,
que és molt mala sopegada,

Francisqueta, 'preciada
jo sempre te veig mudada,
i quan em siguis casada,
ja te veig mig acalada
amb sa xapeta acerada
cavant alls per Montuiri. [TS]

D'hivern, que fa molt de fred,
es sembrat sols no camina,
me varen dir que per Pina
hi havia una fadrina
que se va ficar una espina
a sa punta des peu dret;
i això serà na Masset
de sa forma que camina. [P]

El sen Durí té un deute
i el tendrà mal de pagar
an es presidi de Ceuta
i en Toni Palem tan bresca
que li haurà d'acompanyar. [C]

En es ball de cas Ferrer
totes duien d'indiana
només na Maria Campana
que duia es vestit nadaler
i feia tant de paper
com un rotlo que vaig fer
i que se diu sa capçana. [RO]

En Miquel de Son Campà
festeja na Paixerina.
No sé de quina farina
el dimoni l'engendrà. [RO]

En Tolocuando va anar
a festejar sa Pinera
li va córrer darrera
però no la va poder agafar. [RO]

En Tomeu Putxet està
content i ple d'alegria,
és obrer des ball de Pina
però mai més s'hi veurà;
crec que en 'ver-se de casar
coratge li mancarà
per cloure aquesta barrina. [TS]

En tot es meu llenyer
i també an es den Ventura
de sa fullaca que hi ha perduda
en farien un gros femer. [PV]

Escolta, Tomeu Seguí,
jo es padrí i tu es gendre
que tenc una filla tendre
i quan juga mai vol perdre
se perna i s'engalaverna
I bufa davall sa cendra
treu caliu sense haver-n'hi. [RO]

Es Conill grata que grata
i fa sa feina per ell
desgraciat de bergantell
que en festeja tres o quatre. [RO]
—Es qui terra d'altre contra
perd es temps i si llavor,
no sé qui té sa raó;
Felip jo no vaig de bromes!
Aquest empelt de sa Coma
no està dins sa partió. [BQ]
—Sempre he duit direcció
dins tota sa meva vida
i a dins la pagesia.
sempre he vist sa partió.
Jo vaig empeltar amb claror,
se cert que era de dia,
això si que me sorprendria
que te pegàs qualche dia
s'idea d'espolsar-lo. [FT]
—Si el mirares en de dia
tot això a jo que m'és,
he fet trenta anys de pagès
i de tallar dret presumia
i en tota sa meva vida
igual no havia vist res.
Tu no quedaries sorprès
jo an això t'ho juraria
mai del món l'espolsaria
sense sebre de qui és. [BQ]

Es senyor de Romaní
té una avió de rejillaa
i perquè ha acabat sa benzina
s'ha aturat damunt un pi.

Estic més inflat que un bou
quan veig tanta d'alboroto
devia esser es Metge Loco
que feia tanta renou. [CU]

Es xofer se passejava
de s'arc fins an es portal,
Pareixia un general
que des batalló manava
i en Pere que xupava
es vermell de s'ou nial. [SC]

Ja és morta sa mula blanca
que me daren per a dot.
L'amo en Miquel Miquelot
a on teniu sa berganta? [2]

J o tenc un ase gelat,
en Boi en té un de negre
i en Ventura per enveja
en té un de comanat. [PV]

J o tenc un capxerigany
que tothom el me demana
però el guard per sa germana
den Vicenç de Son Company. [P]

Madò Bet s'alfabaguera
que teniu an es portal
heu de mester sa drestal
per tallar-li sa ramera;
ella du més esporiera,
que qualsevol olivera
des terme de la Real. [I]

Madò Tronxo, madò Tronxo,
madò Tronxo de can Munar
tot d'una que veu es tronxo
tot d'una ja el té amb sa mà. [RO]

Magdalena Pujalona
ja no et casaràs amb en Felip
perquè en tenir es cafè bullit
el du a ca na Corrona.

Magdaleneta, sa rota
que en Macià deu guardar
en lloc de venir a festejar
passa es temps amb sa bubota. [RO]

Margalida agraciada
un jove per tu s'estranya
i viu tot atribolat
damunt tu, es bé ha posat
una llarga temporada,
te troba a sa seva mirada
com una perla brillant
que sa teva hermosura guanya

a tot un cel estrellat,
i es teu cos està valorat
set mil milions més que Espanya. [TS]

Margalida des Molí
si en Pep Verd t'ho demana
a sa primera vegada
ja li has de dir que sí,
perquè és un mercader fi
que fa trampes i t'engana. [RO]

Mestre Colau Amorós
vos qui sou un mestre fi,
no mos faríeu un bací
que n'hi poguessin cagar dos? [RO]

Miquel Miquelet
ves a collir prunes
cull-les madures
i sopa i colga't. [I]

N'Andreu Ferrer i Cucuí
ara ha pres part amb sa cova.
Què vol una tomba nova
per son pare enterrar-hi?
Més valdria fes llegir
els al·lots que té a escola. [RO]

—No me diríeu germà
si vos diuen en Verdera? [PV]
—I aquest que em ve darrera

que té tanta bravegera
li don es cul a besar. [VERDERA]

—Oratge!, —va dir en Magí
an ets infants i sa dona;
i es que no estaven defora
ja frissaven de sortir. [2]

Part de la nit, venc de dia,
que la serena mala és.
—Què volen vosses mercès?
—Què vol vossa senyoria?
—Vós que sou en Planiol?
—Ja m'ho diuen, de vegades,
som vengut, feines deixades,
llestes i començades
a veure de mi que vol?
—I això que és sa vostra dona?
—Això és es meu diamant
amb qui em colg cada vespre.
Dona ben trempada i llesta!
No en veuran de més honesta
a la Seu dia de festa
per bé que estiguin mirant. [1]

Pep aquesta somera
no te farà cap mulat,
perquè saps que he reparat:
que torna grisa pes cap
i me sembla que és de vella. [RO]

Per dinars i fer bulles
 bona carn i bon peixet
 qui vol tenir bon vinet
 ja podeu anar tot dret
 que són coses ben segures.
 Heu d'anar a cercar ses mudes
 a sa vinya den Campet
 perquè qui en beu un paquet
 an es tercer tassellet
 ja veurà moltes bellumes
 i ja són ses millors begudes
 quan ell treu es barralet
 i llavors que té un secret
 que fa s'efecte tot d'una
 te vols aturar i no t'atures
 perquè vas alt de barret. [TS]

Pobre Joan Miquelet
 qui tota sa nit camina
 festeja a Randa i a Pina
 i de passada a son Carlet. [RO]

Catorze anys t'he festejada,
 tots catorze d'amagat,
 no hi ha racó ni forat
 que no t'hi hagi menada;
 ja et pots confessar estimada
 perquè si et mories ara
 en series condemnada
 per tota una eternitat. [PV]

Quin ventet més furiós
mos envia en Verdereta.
Per tu, Tiana Coneta,
per nosaltres batedors. [RO]

Sap manejar bé ses eines,
li diuen en Toni Campet
de sa vinya a s'hortet
i essecallar qualque arbret
i així almenys te passeges,
passes sa vida i culeges
per poder 'vançar un duret.
I an es café un vermutet
ne basta anar-hi es diumenges
i a can Tano si hi penses
vas passar calor i fred
per guanyar es jornalet
fient tota classe de feines. [TS]

Tot són diables bovets
que em davallen pes calçons.
Què em poses de messions
que faig cent cinquanta pets;
i en faig de llargaruts i rodons,
i amples, gruixats i estrets? [TV]

Un home per sa taverna
si beu 'plega qualque gat.
En Mardures s'ha assustat
perquè sap que per Ciutat
un plet que va dur va perdre,

i ara tornarà fer merda
amb aquest que ha començat. [P]

Vols que et diga, Joan Creus,
si véns per sa meva filla?
Que primer te convendria
que la mirasses arreu. [I]

Xerrant tan petit m'enutges
si xerres fort t'entendré.
Que mestre Tomeu Ferrer
necessita un porquer
perquè té quatre o cinc truges. [I]

9. Joan «Matet» anant a abeurar els bous a la Font de Pina.

10. Família de Can Comte. Principis del segle xx.

2.3. GLOSES I CANÇONS DEL TEMPS

UN RUIXAT D'ABRIL

Es mes d'abril ha plogut
per Pina una bona ruixada
però sa calabruixada
es planters mos ha fotut;
però es sembrat va robust
amb una fulla molt blava:
tots esperam bona anyada
de blat, ordi i civada
I si es temps mos acompanya
podrem collir qualche fava
des comú de mig almud
i no podrem dir que ha retut
fins que tots l'haurem batut
i entrat a damunt sa sala. [TS]

UN DIA D'ESTIU

Un pollet a damunt s'era
estava molt afanyat
caminant per sa vorera,
gratant per sa polseguera
cercant un granet de blat.

Sa formiga que tragina
pareix que d'ell no té por;
així com pot el se mira
i una pregunta sospira:
—No me'n deixarà cap per jo?
En es fils de sa corrent
les se mira una oronella
i li atreu el pensament
si s'animaló no és prudent
la se pot menjar a ella.
I allà amunt en el cel
hi volteja una milana
igual que mosca a sa mel
amb sa mirada cruel
de pegar-li en té gana.
A damunt aquesta terra
això sol passar sovint:
la majoria a tot s'aferra
uns amb altres mos feim guerra
per egoisme i per instint. [BQ]

A LA TARDOR

Ai, tardor!, trista tardor!
que deixes s'estiu darrera
i sa roja polseguera
per entrar dins s'amaror.
Mes de setembre partit,
setmana de los sants Metges;
si plou no creixen herbes
segons resa un ditxo antic.
Començen es llamps i trons

sa seva véu escampada
i ona negra nuvolada
pitjor que un esbart de corbs;
es sol un poc més tard surt
arrib sa respindot més morta
i més prest se'n va a la posta
fent així es dia més curt.
De l'arbre ja cau sa fulla
que sempre l'escampa es vent
i serveix per aliment
a s'animal que remuga.
Es pagès ja escampa
per sa terra sa llavor
esperant aquest favor
de sa natura tan sàvia.
I des sol es pobres raigs
a sa garriga amarada;
aquesta és sa temporada
que surten esclata-sangs.
L'oronella ja cansada
de volar per l'infinít
fora d'aquí ja és partit
ja comença s'emigrada.
I sempre s'ha' vist així,
sa cosa no mudarà,
quan l'oronella se'n va
es tord ve de cap aquí.
Ai, tardor!, trista tardor!
de s'hivern ho ets, sa porta,
sa natura pareix morta
a dins tanta de fredor. [BQ]

11. Grup de pageses baix el lledoner de la Font de Pina.

2.4. GLOSES I CANÇONS D'INDRETS DE PINA

A SA FONT DE PINA

D'Algaida, per carretera,
quan a Pina arribareu,
lo primer que trobareu:
un lledoner i una creu
i un jardí qui fa mirera
que abans era torrentera
i que no ho ha vist no ho creu.
A devora aquest jardí,
a sa paret aferrada,
una bàscula muntada
pes bestiar pesar-hi
que fa bon carregar-hi
quan fan sa camionada.
Quan hem passat es revolt,
si vos girau a la dreta,
una capavallada estreta
i abaix de tot una font;

es roi d'aigua surt tot sol
no ha de mester manxeta.
Assullà, a sa vorera,
una tira de morers
i a s'altra banda lledoners
que duen molta esponera,
i una mica més enrere
un parell de ramellers.
A baix de sa capavallada
dos eucaliptus molt alts
que tenen grossos cimals
i sa soca molt llisada
i mes amunt un altre arbre
amb fulles medicinals.
A devora hi ha una escala
per a dalt poder pujar
i allà amunt contemplar
una hermosa panoràmica
i de marès un bon marge
que val ets ulls per mirar.
A s'enfront de sa paret
un arbre que fruit no dóna,
és tan bona sa seva ombra
que en s'estiu quasi i fa fred
i per ses rames es buscaret
hi respira es seu aroma.
A sa font una capelleta
i sis o set escalons,
s'han d'arremangar es calçons
i per beure hi ha una pella
i qui no vol fer ús d'ella

que begui de genollons.
A davant una porxada
on dotze piques hi ha
per ses dones poder rentar
i també fer una xerrada.
Com que això és època passada,
val més deixar-ho anar.
Més avall s'abeurador
i una canal per passar
i un safareig per carregar
que anava de lo millor
i devora un clavegueró
i s'aigua per avall se'n va. [BQ]

SAFONT

Font d'aigua neta i clara,
de vida i de repòs;
font de records i enyorances,
remei d'ànima i de cos.
Quan ara m'acost a tu
te veig tan abandonada
sent en mi es mal que et fan
i hauries de ser respectada.
Perquè encara que molt vella
tenguis tu tants de cents d'anys
a tots els habitants des poble
has dat vida en els infants.
De sa teva aigua viva
s'han llevada sa brutor
i de tu regaven ses eres
quan venia sa calor.

Quan arribava s'estiu
i tu anaves primeta,
què bona sa teva aigueta
tan clara i tan fresqueta!
Si es nostros avantpassats
aixecassin es capet
amb quanta pena dirien:
«Llevau-li aquest verdet!»
Sa font, relíquia estimada,
senpre mos has donat bé
i ara que no te necessiten
te deixen an es carrer.
Tenien idees bones
te volien adornar,
però Pina no té pedres
pes teu camí acabar.
I te toca esperar
que tornin venir doblers
i perquè puguis estar neta
tornin fer nous caminers.
Oh, fills de sa font de Pina!,
desperta-vos es sentits
i posau sa font hermosa
allà que amb aigua profitosa
vos va rentar de petits. [MJ]

ES LLEDONER DE SA FONT

Tot es poble sap d'un arbre
no sembrat, nascut tot sol,
ho és, de tan bona saba,
que amb sa rama verda-blava

en fa, d'ombra, un bon redol.
Crescut dins baixos terrers
sembla qui li resta altura.
Eucaliptes i morers
i sa font i ramellers
l'envolten d'hermosura.
Mig adormit s'oratjol
li mou sa fulla lleugera;
cadernera i rossinyol
hi fan alegre cantussol
en venir sa primavera.
És robust i té grassor,
d'espessura no ni manca,
dóna fruit en abundor
i el groc-negre del lledó
li fa més guapa sa branca.
Cada any quan ve sa tardor
de fullam fa escampadissa,
i a damunt tot es brotó
es renouer gorrió
hi fa grossa piuladissa. [BQ]

AL PI DE SA PLAÇA

Ja tenim es pi sembrat
que era cosa necessària
però es batle vull que sapi
que és un home voluntari
i el qui digui el contrari
crec que va equivocat.
Perquè an el pi l'han deixat,
se pot dir en veritat,

que és un treball acabat
i una obra extraordinari'
i llavors que té una gabi',
crec que no hi ha cap canari
que estigui tan ben tractat.
D'aquest pi molt n'hem parlat
però ara està posat
dins es seu clot trasplantat
amb bones rels perquè 'ferri
i ja s'ha acabat es misteri.
Com a bon funcionari
vull deixar amb bon criteri
es batle d'aquest poblat.
S'ha dit que era un poc tard
es pi que varen sembrar,
però molt millor estarà
que aquest que ja era mort.
I amb una mica de sort,
si li pega es vent de nord,
pentura s'adreçarà. [TS]

A LA MARE DE DÉU DE SON PEROT

De Lourdes anomenada,
dins aquell coster que hi ha,
de la Mare de Déu estimada,
una imatge venerada,
que lustres ha vist passar.
Els raigs de la llum primera
cada dia de matí
il·luminen la ramera
que du tanta d'esponera

fent més estret el camí.
El sol mira de passar,
a les branques cerca bretxa
per anar a il·luminar
la Mare de Déu que està
just a devora una encletxa.
Per qui la vol contemplar
sa natura hi és tota:
molts d'ullastres i pinars
i una fonteta sullà
que raja de gota a gota.
Hi ha estepes i revells
i moltes mates mosqueres;
hi ha tords i estornells
i moltes classes d'ocells
per allà van de ses seves.
A dins aquelles sementeres
quan es temps ja va estirant
pel mig i per ses voreres
un estol de cadernereres
espipellen flors de card.
Per davall aquelles penyes
senten qualche picarol
això mos dóna ses senyes
que hi ha un parell d'ovelles
que s'arraconen des sol.
Abans de pondre's es sol
ja hi comença a fer fosca;
a dins es petit redol
no gosant alçar el vol
hi viu una pillamosca. [BQ]

ES TORRENT DE PINA

En es comellar de Pina
pel mig hi passa un torrent
amb una aigua cristal·lina
que tota sola patina
allà on va es pendent.
S'ajunten en es puig Moltó
ses síquies que hi ha escampades
si és un any d'amaror
o si rebenta s'abelló
o si és estiu de barrumbades.
Qualque redol de canyar
que du bastanta esponera
i s'aigua té mal passar
de tants de batzers que hi ha,
herbam i mata jonquera.
Fent un grossos bassiots
quan s'aigua ja poc camina
i per dins aquells canyots
hi canten tants de granots
que pareix una orquestrina.
Per s'aigua aprofitar
de sa força, s'energia
un braç se vol separar
i va cap a Son Campà:
allà s'hi feia farina.
Sa síquia anava més plana,
returava sa corrent,
i una petita cascada
feia moure un joc de pales
i tornava an es torrent.

Un altre braç a l'esquerre
que xapa es sementer
i petits trossos de terra
fent com una 'ansa de gerra
servia per lo mateix.
Dins es terme de Sencelles
també xapa Son Jordà
dins aquelles sementeres
d'ullastres, unes voreres,
més bons no hi poden anar.
Si plou an es puig de Randa
d' aigua en pot dur un excés
tenint sa tirada llarga
i nat de pla a muntanya
dels altres va a l'inrevés.
Baix de Costitx va a passar
en sa seva llarga carrera
i s'arriba a ajuntar
amb un altre torrent germà
i tots cap a s'Albufera. [BQ]

SES MOLES

Quan l'alba neix a llevant
que sa nit ja s'arracona
si me trob devers sa Coma
és que estic matinejant
i es sol que se torba tant
en s'hivern no té plomada
i s'ombra és tan allargada
tenint ses Moles davant.
Ses Moles són tancats prims

de call vermell i pinyolada
o hi ha una cabra travada
o una truja amb porcellins;
i en es racó de més endins
una barraca encapullada
a vegades mig esbucada
per defora o per dedins. [BQ]

Aquestes cases a Plaça
estan bé si tenen doblers;
si no en tenen no és lo mateix
perquè senten olor de peix
i sa fam no els espassa. [L'amo de Marina]

A L'ESGLÉSIA

La nostra parròquia de Pina
és una copeta d'or,
és hermosa i celestina
i rica com un tresor.
Té imatges excel·lents
i de notòria bellesa
bé demostra la destresa
de pintors intel·ligents.
Fe, Esperança, Caritat
i Bones Obres per afegitó
tenen tal perfecció
que és una preciositat.
L'Esperança du corona
i àncora de protecció
vesta verda i paloma
tots signes de salvació. [SOR MARIA LLUÏSA]

DE SES POMERES

Quan se sol ennigular
moltes vegades llampega
però si el grec se carrega
moltes vegades plourà.
Baix de Son Perot hi ha
un bocí de pomegar
i són quatre o cinc que n'hi ha
que allà apleguen mal d'esquena.
No arriba a mitja dotzena
es que hi van per treballar
però a s'hora de dinar
sempre són una vintena,
aquesta feina no espenya
i són bons de convidar.
I llavors en acabar
el Madrid sol rapinyar
i el Barcelona mossega
son iguals dels galls de brega
que no volen affluixar;
i creu que desbarats n'hi ha
niig calents i panxa plena.
Sa cosa no és molt segura
qui ha fet aquest paquet
dau sa culpa a n'en Campet
que també en fa qualcuna.
S'entén des sol i sa lluna
però de vinya en té una
que sempre fa bon vinet
i si en du un barralet
sempre fa bona mesura

i sa medicina és segura
per l'home que va un poc fred. [TS]

CAMP DE FUTBOL

Ja ho deia aquest glosador
que sa llebre escamparia
i s'Ajuntament no faria
i res per evitar-ho;
no mos tenen estimació
quan han de fer res per Pina.
De venir a comprar ets impostos
i d'això sí que se'n cuida
i ses butxaques mos buida
tan si pots com si no pots
però un camp pets al.lots
és d'un altre arbre aquesta fruita. [BQ]

2.5. GLOSES I CANÇONS DE CASES I POSSESSIONS

A dins Son Mesquida Nou
jo hi estaria llogada
sense paga ni soldada.
Digau a l'amo si em vol. [1]

A dins Son Mesquida Nou
'tuparen sa Maletera
pareixia una somera
que duia cabrestell nou. [1]

Alegre és es puig Moltó
des que hi tenc s' enamorada;
darrera, bona mirada,
però davant és millor. [1]

A Son Bou ets amos d'era
les fan batre i garbejar;
a l'amo i tot fan segar;
sa madona fa d'aigüera. [1]

Baten es blat rovelló
i no desfan ses falcades:
per això van tant tallades
ses egos des puig Moltó. [I]

Damunt s'era des Rafal
s'hi componen moltes coses,
un ramellet de garroves
a un ase no fan mal. [I]

Desset colles desclucades
i altres tantes de coixí;
s'era devia tenir
dos-centes passes quadrades.
I unes veus regalades.
Ell sentien ses cinglades
d'allà s'hostal de Judí. [I]

De suaquí veig Son Perot
es Rafal i Son Barrera
i també veig na Valera
que juga amb el rei Bitxoc. [RO]

De suaquí veig Son Perot
es Rafal i Son Barrera
i son Miquelet de prop,
veïnat de ca na Valera. [RO]

Entre les vuit i les nou,
i les onze i migdia
saps quin ball se componia
a dins Son Mesquida Nou. [RO]

ES RESTAURANT SES POMERES

Es cuiners i ses cuineres
 manejen bé es cullerot
 però es qui en saben més poc
 almanco saben fer foc
 i torrar quatre costelles.
 Es manejar ses esgraelles
 el qui més qui manco pot,
 i per porcella i bon xot
 anau a baix de Son Perot
 que d'allà està mot a prop
 es restaurant Ses Pomes.
 És privat dur-hi femelles
 perquè es qui allà fan ses vegues
 han jurat per lleis severes
 conducta de bon al·lot,
 però per por des garrot
 llavors de ses dones seves. [TS]

Es molí de Son Campà
 és d'aigo i no de vent.
 En prendre torrent-torrent
 es molt fàcil de trobar. [I]

Es molí de can Campà
 té blat i no té farina
 ni en pren com una fadrina
 qui té estimat i no hi va. [I]

Es gall des garriguer canta
 ses hores tota sa nit

i es de Son Magí m'ha dit:
«Jo cantaré amb so sol».
Respon es de Son Pujol:
«Jo també t'ajudaré
perquè es de ca s' Estender
va contrari an es govern.
I es de Son Pep de Liern
sempre pica ses gallines.
I si l'amo diu mentides
segur que anirà a l'infern». [1]

Es gall des puig Moltó canta,
es de Son Company li respon
i es de Galiana qui dorm
i es de Son Cuca comanda. [RO]

Jo call i mir i escolt
i en poder prenc 'vantatge
de Son Mesquida un missatge
Maria et comana molt. [RO]

Jo faig feina a sa pedrera
perquè hi tenc es meu guany;
madona de Son Company,
jo m'he de casar enguany
amb sa vostra figueralera. [2]

Jo venia de Son Servera
i vaig passarper aquí.
Al·lota, me sabries dir:
un brot de ramarolí
amb un de ramarolera? [RO]

Jo venia de Son Servera
i vaig veure veuledins
Pareixien ratolins
que sortien de sa lloriguera. [RO]

Jo venia de Son Maig
i ella de So na Móra
jo li vaig dir: «Garridona,
botau per aquí que és baix». [RO]

Madona de can Durí
sempre va arcabús armat;
i en veure escarabat
diu a l'amo: «Para aquí!
Matarem aquest conill
per menjar as vespre torrat». [I]

—Madona de Son Llubí,
que ja teniu sa llet cuita?
—Ses ovelles no m'han duita
i es pastor no sap munyir. [RO]

Noltros som de Son Servera
i venim a collir aquí.
Veiam si sabries dir:
Un brot de ramarolí
amb un de ramarolera. [I]
Per això van tan tallades
ses egos des puig Moltó
baten es blat rovelló
sense desfer ses manades. [RO]

Pes puig de Randa ja hi plou
i per aquí fa goteres.
Bona nit, ses al·lotetes
de dins Son Mesquida Nou. [2]

Quan vaig esser a Son Barrera
vaig sentir so d'estisores
varen esser ses senyores
que tonien sa somera. [PV]

Quines al·lotes més guapes
que van a collir a Son Reus!
Hi van descalces de peus
perquè no tenen sabates. [1]

Sa madona de Son Ribes
està dins sa lloguera
crida qui crida s'oguera. [2]

S'aigo des pou de Son Reus
n'és bona per medicina:
si la beu una fadrina
la cura de cap a peus. [1]

S'escaradera major
que a Son Perot hi havia
se cagà dins sa camia
cap avall per gonelló. [RO]

Ses figues flors de sa Vinya
des terme des Rafalet

mos hauran fet es ballet
i noltros tendrem blat dret
a ses rotes den Conet
allà an es portell de Pina. [I]

S'espigolera major
que a Son Perot hi havia
se va esquitxar sa camia
cap avall pes gonelló. [I]

Si no em cas a Son Palou
em casaré a Son Barrera
matarem un xot i un bou
un gall i una porcella
i llogarem per cuinera
sa mestressa Sabatera
i sa mare den Felip Bou. [PV]

So na Móra, So na Móra,
com no s'ha d' enamorar
de dues joves que hi ha
qui fan cara de senyora. [I]

Tens tant de bo a Son Llubí
con en Toni a ses Pedreres
vos fan 'granar ses solleres
cada pic en anar-hi,
i den Tià que n'ha de dir
que no té cap caire fi
no ser fer llits a someres. [SC]

Tota sa meva quimera
i sa meva intenció
la tenc amb un llaurador
que llaura dins Son Corró
baix de s'hort de Son Servera. [RO]

Tu perquè ets de Son Mesquida
bé te creus esser un senyor
i ets un tros de conrador,
un ferrer sense carbó,
un barco sense timó
o, si ho vols entendre millor,
bencit que passa la mida. [TP]

Un temps en es Rafalet
hi havia un sant Antoni
i ara hi ha un dimoni
estampat a sa paret. [I]

Vaig anar an es Rafal
i no hi anava per res
i vaig veure un cuiro estès
damunt es raol des pa. [2]

Valia més que Cabrera,
Son Munar i can Riera,
son Moll i Binicomprat
es ramell que m'ha enviat
na Francisca Bandolera. [I]

Vols que et mostri es festejar
que fan devers Son Servera?
Quan te diran: Fe't enrera,
llavors t'hi has d'acostar. [2]

15. Escolars de Pina amb el mestre Andreu Sunyer. Any 1952.

2.6. GLOSES I CANÇONS DELS SANTS METGES

A los sants Metges de Pina
a veure-los vaig anar,
i ningun nom m'agradà
només el teu: Catalina! [RO]

A los sants Metges vaig dir:
Sa meva amor està malalta,
la m'heu de curar sens falta,
però si s'ha de casar amb un altre,
sants Metges, feis-la morir. [RO]

Los sants Metges són a Pina
i sant Marc és a Sineu
emperò s'estimat teu
és a l'infern, Antonina. [RO]

Sant Cosme i sant Damià
compraren un lleu a espera

i convidaren sant Pere
i dos n'hi feren pagar. [RO]

Sant Cosme i sant Damià
moriren el mateix mes:
un perquè no podia cagar
i s'altre per cagar de més. [RO]

Sant Cosme i sant Damià
són los sants metges de Pina,
curaren una fadrina
malalta de festejar. [I]

Sant Cosme i sant Damià
ara se miren de punta,
convocats a tenir junta
perquè volen protestar.
Saps què diu, sant Damià?
«Cosme, tu vols bravejar
i si no ho arriben a arreglar
sa campana t'hagués fuita».
Sant Cosme gira sa truita:
«Damià, ara resulta,
t'ho dic com a cosa oculta,
tens ses maçoles de fusta
que ja no poden tocar;
les volien adobar
però havien de costar
quatre quilos d'aigo cuita,
te donen tota sa culpa
que les deixares corcar. [TS]

A LOS SANTS METGES

Quin caramull de roques
de penyes i de verdor
escolliren per reinar
i dar-li protecció.
I Pina vos va acceptar
amb amor i alegria
i des d'aquell temps llunyà
sant Cosme i sant Damià
sou les Sants Metges de Pina.
Teniu sa casa més gran
més hermosa i admirada
amb amor vos veneram.
Estau a dalt sa teulada
es vostro altar és damunt
perquè de qualsevol punt
tenguem sa vostra mirada.
Jo també ho som, pinera,
quasi sempre a Ciutat
però sempre pens en Pina
es meu poble estimat [MJ]

17. Dona que fila (Margalida Aloy). Principis del segle xx.

2.7. GLOSES I CANÇONS DE SANT ANTONI

—De guanyar estic ben segur,
no és que demani la glòri'
i ara no veus sant Antoni
que per jugar amb el dimoni
n'han de sebre més que tu?
I per jugar a trenta-u
veurem qui se'n podrà dur
es premi de sa victòri'!

—Ets xerec i mal de dur
per amic ningú te cerca
i un dia de bona venta
no te comprarà ningú
perquè tothom diu que ets tu
embullós· i mala bresca
i amb sa darrera sempenta
has pogut arribar a trenta
som jo que n'he fet trenta-u. [TS]

Els bons camins vertaders
sant Antoni mos exposa,
però hem arribat a una hora
que no creim en tal procés,
perquè ara, moltal revés,
sa bolla del món redola
i tant si és home com dona
si sa seva bossa sona.
quasi tothom li aprova
mentides i mals papers.
Per això sense doblers
no arribarem molt enfora,
perquè fins qui en té, molt plora
per veure si en tendrà més;
aquest ditxós interès
mos fa fer qualsevol cosa;
quan s'ennigulada amolla,
si en sa nit plogués doblers,
per poder ser es primers
tots jauríem defora
sense paraigo ni roba
per veure qui en 'plega més. [TS]

Gloriós sant Antoni Abat,
de vós conten alabances
perquè teniu ses balances
per s'animal esbarrat.
Jo de porcella no en tenc cap,
es padrí de can Norat
en té qualcun de tancat
i l'heu de tenir ben tancat
fins que farem ses matances. [TS]

No feu de sant Antoni
que és vell i sol caducar
sent jove ja va embullar
un compte an el dimoni;
i ha tornat curt de memòri'
s'hi pensaria a pagar. [TS]

Oh!, gloriós sant Abat,
veniu ben determinades:
Sorn ses mateixes casades
que venguérem l'any passat.
No mos donà resultat
lo d'estar desenfainades
amb ofertes de singlades
mos fugiren ses rialles
i es cuento va haver acabat
d'anar a endoiar pes veïnat
tot lo dia m.ans plegades.
Per això avui hem tornades
perquè tot ha canviat
tenim ca nostra arreglat
i es sopar ben preparat
i s'homo, tot conformat,
ha cremat ses corretjades. [TS]

Per sa festa de sant Antoni
mos va anar de lo millor:
férem un gran fogueró
i sarau i rebombori;
i pes carrers un llum d'oli
haguera fet més claror. [BQ]

Per un mort toquen senyal
perquè és es seu cerimoni,
i el que té pena que plori
damunt es seu ideal.
Sant Antoni hi passà mal
per al Cel tenir la glòri'
i amb un fred acoraçal
dins ses coves d'un penyal
tenia es seu dormitori
sense carn, cera, ni oli,
ni pa, que és lo principal;
i hem arribat a un final
que molts ho. passen igual
i no són sants, com sant Antoni. [TS]

Sant Antoni ajuda
al qui ho ha de menester,
es conco Joan Taverner
supòs que quedarà bé,
i molts de dies dejuna
per dar pa an d qui no en té. [SC]

Sant Antoni bon patró
de bon sant anomenada
cap cosa he demanada
emperò aquesta vegada
vos ho deman per favor.
Es pagès està falló .
es sembrat té mal color,
sa terra no està amarada:
i si enviàveu mitja aiguada?

emperò que fes saó
per ajudar an es conrador
perquè culli bona anyada
i si no fa qualque arruixada
sa terra que hi ha sembrada
sols no farà sa llavor. [TS]

Sant Antoni cura es mal
a animal de tota classe,
noltros tenim cans de caça
que són fins de bona raça
i no haurà de córrer massa
si vos sou es manescal.
Som en Joan des Rafal
i allò és es nostro portal
està enfront desa plaça. [TS]

Sant Antoni de Viana
és a desset de gener,
·i ha de guardar si convé
un porcell que té mumare,
perquè un que en comprà munpare
l'any passat se morigué. [SC]

Sant Antoni és de mel
per sa gent que és cristiana
serà grossa sa somada
que avui li hem demanada
per esser sant d'Israel.
Sense martiri cruel
tenir la glòria guanyada

mos basta trobar entrada
an es replà de s'escala
des batiport del cel. [sc]

Sant Antoni fa es doblers
i un altre els hi emplea
el treuen de sa capella
perquè el tenguin de demés. [c]

Sant Antoni jo venc
avui a fer-li cortesia
desig i desitjaria
que em dassiu coneixement
memòria i enteniment
per dur una bona vida;
i per ventura alcançaria
es seure a una cadira
dalt el trono de Maria
davant Déu omnipotent. [sc]

Sant Antoni no és casat
no trobà o no volgué
perquè feia de porquer
i el tro bar en arrufat. [[c]

Sant Antoni sempre indulta
si vol perdonar es pecat,
i pes qui m'han acompanyat
vos faré una cançó curta.
I qui vol fer sa cosa justa
ha de dir sa veritat

i vosté, pare Montserrat,
beneïu aquest grapat
però amb un roi ben gruixat
que crec que no n'hi ha cap
que no li falti una brusca. [TS]

Sant Antoni sempre té,
per curar, bona saliva
i pes nostre poble de Pina,
que mos donàsseu voldria,
salut i molta alegria
que és lo que més hem mester.
Ja mos vorem l'any qui ve,
si Deú ho vol i Maria,
si venim a honrar aquest dia,
dia desset de gener. [SC]

Sant Antoni sol donar
bon consell moltes vegades.
Som un estol de casades,
tenim feines molt sobrades
i es vespre estam rebentades
no mos podem remenar.
Però per anar a ballar
per això... no estam cansades! [TS]

Sant Antoni va passar
en el món molta fatiga
perquè dins una garriga
de jove se retirà
i el dimoni hi va anar
per veure si el temptaria. [TS]

San Antoni va partir
cap an el desert a peu
a dins un temps molt cruel
de calor, de fred i gel
dins el desert va patir
però per lo que sofrí
va arribaran el bon fi
que Jesucrist li obrí
totes ses portes del cel. [SC]

14. Excursió al Port de Pollença. Devers 1930.

2.8. GLOSES I CANÇONS DE PICAT

Coneixeu na Francinaina
sa que habita per aquí?
Jo la voldria tenir
dins es llit, comes a l'aire. [RO]

Damunt ses costes d'Algaida
hi vaig semblar un fasser
hi ha fadrina que té
mostatxos i no s'afaita. [SC]

—Es caragols van molt bé
si són cercats amb so sol.
—Tu en tens un, de caragol,
que pastura, amb ell tot sol
ompliries es paner. [2]

Jo tenc un dinar estojat
de fel, vinagre i mixtura
que es sa menja més segura
per deixar-te assassinat;

i un llit apleparat
d' esparigueres de gat
a dins sa teva sepultura
i baix de sa tancadura
i haurà un sello aferrat
que dirà: «Company amat,
aquí dins està enterrat
el rei de sa beneitura». [SC]

Quan jo era jovença
duia molta d'esponera
llavo' a qualque bergantella,
en començar a festejar,
ja li provava a tocar
a poc a poc sa vorera.
Tenia s'idea aquella
d'arribar a sa frontera
de s'estret de Gibraltar;
mol de pics me va passar
a només poder arribar
an es coll de sa Dragonera. [TS]

Si vas a missa primera
diràs an es capellà
a veure que han de pagar
per jeure amb una femella;
i en faríem de pols enrere
si an aquesta tavernera
tots li havíem d'arrambar. [TS]

En Pere Bouet no s'ho pensà
que dins Pina s'hi nodrissin
rosers que en s'hivern florissin
roses males d'ensumar.
Si a mi em torna insultar,
i a Algaida em torna fer anar,
voldria que els ulls li sortissin,
tots ets ossos li cruixessin
i mai més li tornassin soldar;
sa sang que per ses venes li va
li tornàs lleixiuet de rentar. [SC]

Si vols sebre qui va esser
que va fer aqueixes cançons
és un que cerca murtons
per ses rames d'un pi ver.
Sa posa, per vestir-se,
sa camia per calçons
i de llinatge és cul-me-ve
i de mal nom besa'l-me. [SC]

15. Catalina Ballester vestida de senyora. Principis del segle xx.

2.9. GLOSES I CANÇONS RELIGIOSES

A LA MARE DE DÉU DE LLUC

Reina de Lluc coronada
qui estau a baix d'un penyal
i amb bona fe esperau
per sa gent ser visitada.
Vós sou molt apreciada
amb paper original
i a dins ses vostro portal
a tothom donau entrada
com a vertadera mare
de Mallorca en general.
Oh, Mare de Déu divina!
de dins Lluc temple hermós
h.em vengut a veure-vos.
una comparsa de Pina
per donar-vos es bon dia
i t:ambé suplicar-vos
que, si podeu, guardau-nos
de pecat i la mentida,

salvau el qui mal camina
quean això ho podeu fer Vós
i si voleu escoltar-nos
així podrem veure-nos
damuntt el cel gloriós
dins el trono de Maria. [TS]

REBUDA DE LA MARE DE DÉU DE LLUC

Setze joves amb capa blanca
amb capells ben enflocats
muntants en es seus cavalls
era una cosa admirable
un dels quals feia de guia
duia una estrella resplendent:
i a baix menava un assistent
que li 'guantava es cavall per sa brilla.

[MIQUEL PUIGRÒS, RECTOR]

Verge de Lluç peregrina
a dins Mallorca regnau
i mirau si vos recordau
d'aquest petit poble de Pina. [SC]

Diguem amb cor fervorós
Amb esperit cristià
Sant Cosme i Sant Damià
De tot mal lliberau nos.

En Arabia la ciutat
De Egea anomenada
Per vostra patria dorada
Va esser el lloch destinat
D'aquest mon la claredat
Veis amb igual temps tots-dos
Sant Cosme i Sant Damià, etc.

Amb dolces bendicions
El cel vos va prevení
De sa virtut es camí
Empreneu desde minyons
Sa vostra mare aquets dons
Cultivar ensenyant-vos.
Sant Cosme, etc.

Anant creixent en edat
Sa virtut vos determina
Estudiar medicina
Per usar de caritat
Aquest desitx premiat
Fonc de un modo portentós
Sant Cosme, etc.

Primer feis oració
Abans d'aplicar remeis
I molt prompte curat veis
Al qui estava moridor
Després, de relligió
Comensau a parlar-los
Sant Cosme, etc.

Ben prest sa fama arribà
A Licias es president
Que convertiu molta gent
I presentar-vos manà
Però no pogué logrà
Amb honras seduir-vos.
Sant Cosme, etc.

Es torments mes horrorosos
Manà vos fessen palí
De tots en vareu sorti
Triunfants y gloriosos

Vos tren dins ma jditxosos!
Un àngel va a treurer-vos
Sant Cosme, etc.

Dins un gran foc vos tiraren
I es foc **vos va** respetà
Tirar-vos flexos manà
Però **anrrera** tornaren
Després vos **decapitaren**
I al cel volau **tat-dos**
Sant Cosme, etc.

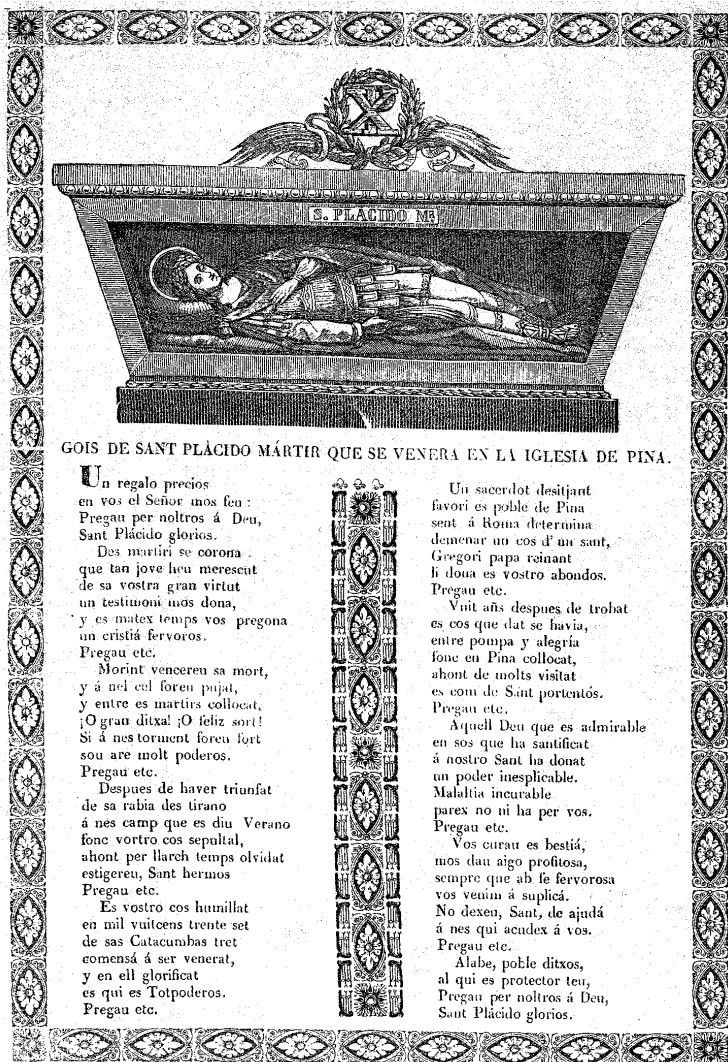
Des d'el cel derramau dons
D'amunt aquest poble ditxós
De Pina que fervorós
Vos aclama per patrons
Ompliu de bendicions
A nas qui **ve** a honrar-vos
Sant Cosme, etc.

A nostra Mare Maria
Que qual reina vostra honrau
Per tots naltros suplicau
De sa salut i alegria
Per això de nit i día
No cesarem de dir-vos
Sant Cosme, etc.

Jesús en mans de Maria
Te gran part de sa salut
Pes seu medi heu merescut
Curar tota malaltia
Demanau-lí a porfia
Que amb fervò puguem dir-vos
Sant Cosme, etc.

Verge des malalts salut
Que tota honra merexeu
Per los SS. Metjes rebeu
Es nostro cor en tribut
Que encara que corromput
Clama per alabar-vos
Sant Cosme, etc.

Canta poble venturós
Canta, que motiu hi-ha
Sant Cosme i Sant Damià
De tot mal lliberau nos

GOIS DE SANT PLÀCIDO MÁRTIR QUE SE VENERA EN LA IGLESIA DE PINA.

Un regalo precios
en vos el Señor mos feu :
Pregau per noltros á Deu,
Sant Plácido glorios.

Des martiri se corona
que tan jove heu meresent
de sa vostra gran virtut
un testimoni mos dona,
y es mateix temps vos pregona
un cristiá fervoros.
Pregau etc.

Morint vengereu sa mort,
y á nel cel foreu pujat,
y entre es martirs collocat,
¡O gran ditxal! ¡O felíz sort!
Si á nes torment foreu fort
sou are molt poderos.
Pregau etc.

Después de haver triunfat
de sa rabia des tirano
á nes camp que es diu Verano
fouc vortro cos sepulal,
ahont per llarch temps olvidat
estigereu, Sant hermos
Pregau etc.

Es vostro cos humillat
en mil vuitcens trenta set
de sas Catacumbas tret
comensá á ser venerat,
y en ell glorificat
es qui es Totpoderos.
Pregau etc.

Un sacerdot desitjant
favori es poble de Pina
sent á Roma determina
demenar un cos d'un sant,
Gregori papa reinant
li dona es vostro abondos.
Pregau etc.

Vuit anys después de trobat
es cos que dat se havia,
entre pompa y alegría
fouc en Pina collocat,
ahont de molts visitat
es com de Sant portentós.
Pregau etc.

Aquell Deu que es admirable
en sos que ha santificat
á nostro Sant ha donat
un poder inesplorable.
Malaltia incurable
parex no ni ha per vos.
Pregau etc.

Vos curau es bestia,
mos dau algo profitosa,
sempre que ab fe fervorosa
vos venim á supplicá.
No dexeu, Sant, de ajudá
á nes qui audeu á vos.
Pregau etc.

Alabe, poble ditxos,
al qui es protector teu,
Pregau per noltros á Deu,
Sant Plácido glorios.

17. Reproducció del «Goig de Sant Plácido Mártir que se venera en la iglesia de Pina».

LA MARE DE DEU
DE
SON PEROT'
DE
PINA.

Per tots los seus devots.

CHOR

O Maria Immaculada
Mare d'El que tot ho pot!
amparau la gent honrada
que us visita, confiada,
baix de la verda enramada
del coster de Son Perot.

ESTROFES

I

Del roser de Lourdes
sou la rosa blanca,
— Benhaja la branca
que hem vista arrelà! —
Siau font de gracies
O Mare Divina,
pel terme de Pina
i els d'allà d'allà.

II

Beneiu les viles
i els grans plans estesos,
pastors i pagesos,
gents de pau i be.
Dins els cors feis creixer
l'Esperança forta,
l'Amor que conforta,
la Fé que sosté.

III

I al qui us da, Maria,
vostre altar de roca,
al que amb fé us invoca,
dau-li bona sort!
virtuts, alegria,
i al camp bona anyada...
Siau-li Advocada
en vida y en mort!

MARIA ANTONIA SALVÀ

Musicada per Josep Massot Plunes

18. Reproducció de l'himne *La Mare de Déu de Son Perot de Pina*, de
Maria Antònia Salvà.

Rebuda de la Mare de Déu de Lluch

Pina, dia 23 de Setembre de 1948

1. El vint-i-tres de setembre
Pina vestia de gala,
els carrers i cada casa
daven mostres de gran festa.
2. Tothom fé lo que pogué,
i si voleu un poquet més,
per adornar els carrers
d'arcs, pins, murta i papé
3. Vint-i-set arcs aixecaren,
sent un poble tant petit,
feien feina en sa nit
i de dia no paraven.
4. A les set, tocá sa campana
que cridá a n'els feels
per anar a devers Son Reus
a-rebre a la nostra Mare.
5. Setze joves amb capa blanca
amb capells ben enflocats
en los seus cavalls montats
era una cosa admirable.
6. I un que a los altres guia
du una estrella resplendent
i l'acompanya un assistent
que mena es cavall per sa brilla
7. Comença sa comitiva
a caminá a poc a poc
arribarem a n'el lloc
d'arribada i despedida.
8. Aquí no se pot descriure
s'entusiasme que hi ha;
comensen a desperá
trons, coets i crits de viva.
9. Molts bengales encenien
i ben amunt les alsaven
i tanta claretat donaven
que fogarons parexien.
10. La Mare de Déu ja es nostra
ja la mos han entregada
es nostra Mare deurada
i la Reina de Mallorca.
11. Verge de Lluch coronada
dins nostre poble reinau
donau-nos salut i pau
i si convé una bona anyada.
12. I ja estam de tornada
nos anam de cap a Pina
ab gaubança i alegria
tots suspiren s'arribada.

13. Estam es mig de sa plassa
devant el Cor de Jesús;
aquí si que estic confús
per descriure lo que passa.
14. Bengales, coets i trons
i vives a la desbandada
per honrar a nostra Mare
i entregar-li nostres cors.
15. Lindes gloses recitaren
li oferiren rams de flors
que significaven els cors
que contents li presentaven.
16. L'Ecónomo li va posá
d'or pur una medalla
com a prenda regalada
de s'amor d'un poble sá.
17. A l'esglesia ab triunt
es mig de vives i cantics
girant-la per totes bandes
l'alsaven ben amunt.
18. Depositada a s'altar
el rosari havent resat
i un discurs improvisat
tothom la va anar a besar.
19. De bon mati cada dia
la treien ab processó
tothom resant ab fervor
el rosari a Maria.
20. D'antorxes sa processó
solemne va resultá
bengales ansá i enllá
i uns cantics de lo milló.
21. A Ca Son Ribas de pas
nos aturarem per favor
li posaren amb honor
una pulsera a n'es bras.
22. També sa comunió
va resultá molt solemne
tothom confessat d'es vespre
rebé a Nostre Senyor.
23. Dels malalts sa processó
també resulta excel·lent
ab la Mare de Déu present
rebre a Nostre Senyor.
24. Una bona personeta
li va fer un bon regalo
demanant el seu amparo
li doná una pulsereta.
25. Sa despedida va ser
una cosa ja mai vista
si sa gent estava trista
tot ho suplía sa fe.
26. Antes d'emprendre es camí
volguérem fer una volta
recorreguerem mig poble
i llavors varem partir.
27. Tothom la va acompanyar
a n'es terme de Montuiri.
Verge Santa, vostre auxili
desde el cel nos volgueu dar.

M. P.

2.10. GLOSES I CANÇONS DIVERSES

Al trenta-sis va estallar
a dins Espanya es Moviment,
però aquella mala gent
an el pobre i l'innocent
sense fer res malament
els se'n duïen a matar.
Però si es vera que hi ha
una vertadera mà
ningú més los pot jutjar
més que el Déu omnipotent.
Sense cap remordiment
els haurà de condemnar
perquè mereixen cremar
a dins l'infern brutalment.
A dins el foc més potent
el seu esperit dolent
en gotes de sofriment
dins l'infern derramarà
perquè varen trepitjar
el conducte cristià
de dins el quint manament. [TS]

Ho tenc de deixar escrit,
 lo que sa vida mos costa:
 perdem sa salut i força,
 sa vista i es sentit
 i arribam a esser avorrit
 de sa mateixa sang nostra. [RO]

Sa llengo d'un glosador
 és lo mateix que un pintor
 que amb tinta d'igual color
 tant pinta sants com dimonis.
 Dins es cap du un repertori
 impossible d'explicar-lo. [TS]

Es torrent de Pina és
 dels altres ben diferent:
 tots davallen de muntanya
 i ell va contra corrent. [MJ]

A L'AJUNTAMENT (OCTUBRE, 1983)

Ai!, Ajuntament d'Algaida,
 no mos faceu tornar dolents
 i escoltau-mos si hi ha temps
 així com sa llei ho manda:
 que és de Pina i es de Randa
 també són contribuents.
 Es pressuposts són molt prims,
 poble petit no fa carrera,
 i mai hi haurà manera
 d'aplanar tots els camins.
 És com aquells porcellins

que els ha tocat mamar darrere.
 Al qui ocupa s'alcaldia
 donau-li més llibertat,
 no el faceu anar arrufat
 ni li acurseu sa camisa
 que es d'Aliança de Pina
 per qualque cosa l'han votat.
 Noltros no cercam propina
 ni volem parèixer estranys,
 fer valer es nostros escanys
 i que per allà Iio es diga
 que només vos recordau de Pina
 vint dies cada quatre anys. [BQ]

EL BARÇA I EL MADRID

Sant Cosme és del Barcelona,
 sant Damià del Madrid
 i se peguen cada crit
 que l'església tot tremola.
 Un li diu: —Poca vergonya!
 No te poden fer cap broma
 si perd el Reial Madrid.
 —I si perd el Barça es partit
 tu grates tota sa nit
 fins pareix que tens sa ronya
 que si perd el Barcelona
 estàs un mes mal sofrit;
 però com a bon amic
 an això ho deixarem córrer
 andemés que més mos dona
 qualsevol guanya es partit.

I en el món sempre hem vist
no es d'ara, ja fa estona,
que l'abatzer guarda la móra
i noltros guardam la corona
per sa llei de Jesucrist [TS]

ELS REIS

Tots es joves perseguien
sa força d'un ideal
i com a cosa normal
a fer els Reis se decidiren
i es pineros aplaudiren
s'èxit va esset total.
Tot això s'ha d'impulsar
es teatre és hermosura
i en sa nostra llengua pura
qui pugui ha de versar
i així se conservarà
part de sa nostra cultura. [BQ]

TOMEU SEGUÍ

L'any mil nou-cents setze vaig néixer,
dia quatre de febrer,
i a penes deu anys vaig fer
me llogaren de porquer,
més tard per figaler,
sa vida va esser aquesta.
Per fora vila vaig créixer
com un pollet venturer
i alerta a s'esperver
sempre vigila i no el deixa

i l'amo en bon matí s'aixeca
 pega crit i ja se queixa:
 —Ala! Aixecau-vos de pressa
 i de cap an es sementer.
 I si un dia no em trob bé,
 he estat malalt tot es vespre,
 hauria de venir es metge:
 Camamil·la, fora metge!
 Sa medicina era aquesta
 per un pobre pareller. [TS]

OCELLS

S'altre dia un verderol
 deia a dues cadernereres
 que tenia dues carteres
 de llavors de gira-sol.
 I amb això es rossinyol
 en di u una de ses seves;
 enguany totes ses cireres
 de sa banda de Porreres
 else tenc per jo tot sol.
 I es puput diu: —Si fa sol
 caçaré, si déu ho vol,
 dragons per quatre voreres.
 No som com ses oronelles
 que han de caçar al vol.
 I va respondre es caragol
 i les va tirar ses darreres:
 Jo puc fer molt més porgueres
 i no fas tant de renou;
 jo surt cada pic que plou

i de fonoll tenc un redol,
entre Ruberts i Sencelles,
que ses branques són llargueres
ja peguen a Son Palou. [TS]

SA VIDA DE PAGÈS

El qui és un bon pagès
du sa terra ben conrada
si n'entén, de la sembrada,
no farà clar ni espès;
passa pena i sofreix
dins que ho té damunt sa sala
i si pes 'bril va una arruixada
veis es sembrat que floreix
i enguany ha quedat ofès
perquè ajagut se podreix
i hem tengut tres quarts d'anyada;
i si aquella calabruixada
que va arribar a sa ratlla
a Pina hagués arribada
sds no hauríem collit res.
Ell fa feina i fa s'espès
per prest tenir-la entrada
i quan se creu que l'ha salvada
que està llest de sa gelada
si fa una barrumbada
tott un any desapareix.
El qui sembra a terra prima
si no és un any d'amaror
perd es temps i sa llavor
perquè es sembrat sols no espiga.

I qui va feina a fora vila
 mai del món serà senyor,
 ple de fang i de brutor
 haurà d'anar cada dia
 i sempre durà sa camia
 bruta i plena de suor;
 i tots mos surt de sa conrar
 sense això el món no viurà
 i me pareix que vendrà un dia
 que han d'arribar a enyorar-ho
 i de moment tenen raó
 deixant fet la pagesia;
 vuit hores de bona vida
 i un jornal superior
 i es pagès per guanyar-ho
 ha d'aguantar es timó
 fent feina de nit i dia. [TS]

UNA SALUTACIÓ PER A SES BALLADORES

Si pels cas heu de llogar
 qualche dia balladores
 més guapes i més plantoses
 com a Pina no n'hi ha;
 i llavors que en so botar
 són elegants i rumbooses
 i en ballar van tan gojoses
 que inclús les veis disfrutar,
 i tant heu après de ballar
 que en podeu estar orgulloses;
 dins ses sales més luxoses
 ja vos podeu presentar;

emperò heu de pensar
que no és tot anar de bromes
només podeu ballar a estones
ja són casades majors
dels vostros homes senyores
i també vos n'heu de cuidar
i no heu de comportar
que tots sols hague4 d'anar
pes veïnat a collir mores
perquè n'hi ha de tiroses
i mates de rosegat;
ja sé que mal no n'hi ha
però un ha d'evitar
ses coses més perilloses
i que per ballar son campiones
ningús vos ho llevarà. [TS]

MOSTRA D'UN GLOSAT
QUE BARTOMEU OLIVER «SEGUÍ» DEDICÀ
A LA MEMÒRIA DE BERNAT FERRER (1934)

L any mil nou-cents trenta-quatre
a dins setembre vengué
sa mort den Bernat Ferrer,
aquí està escrit es seu mapa
en lletra clara i guapa
que se pot entendre bé.
I qui llegeix aqueix paper
sense picor fort se grata
perquè de pena s'esclata
com veu s'esclat que tengué.
Si pel cas trobau que falt

me podeu contrariar
lo que vaig a treballar
no es cap feina des meu art;
són cançons d'un cas amarg
que a n' en Bernat va passar.
Se n'anava a festejar
corrent per no ser covard
i eren les vuit i quart
quan sa mort el va citar.
Pot donar clara sa notici'
de Pina, en Tomeu Seguí,
amic seu, i l'assistí
per fer un bon sacrifici
declara sense malici'
que la mort el va collir
dos dies el va tenir
sorpresa an el seu judici
i segons diu sa justici'
que dia vuit va morir.
Content i fent bona cara
de Son Mesquida partí
sa madona li va dir:
—Es llarga aquesta campanya.
Però ell no s'estranyava
comptava d'arribar-hi
lo que sol fer un fadri
qui va a veure s'estimada
i an es pobret l'esperava
la mort a mitjan camí.
[...]
D'allà s'hostal den Carut,

en aquella creu que hi ha,
 an en Jordi va contar:
 —Anit, venir prest, no puc,
 i es temps te serà perdut
 si és que em vulguis esperar
 perquè jo en tornar passar
 serà tard, estic cregut.
 I encara no és vengut
 ni esperança de tornar.
 Com va arribar a s'hostal
 d'Algaida, va preguntar:
 —No hauríeu vist passar
 un amic que tenc coral?
 Li digueren sense mal:
 —Ara se n'acaba d'anar.
 I en poc temps de caminar
 tengué una hora fatal
 d'una ferida mortal
 que sols no pogué parlar.

UNA GRAN QÜESTIÓ QUE TÉ UN CARRILER AMB SO SEU CAVALL (CUITÓ)

Jesucrist, Déu vertader,
 dau-me temps i llibertat
 per explicar es resultat
 qae passà a un carriler
 qae amb so seu cavall hi té
 un plet endimoniat.
 Per no-res, qüestions tenen
 i tot dos estan disgustats
 perquè es qui viuen plegats

a cert punt se desavenen
 i molta volta quan s'entenen
 queden ben perjudicats.
 Per quedar enterat tothom,
 Miquel nom es carriler
 i es cavall, segons digué,
 que Noble era es seu nom
 i dictant un discurs per hom
 han escrit aquest paper.
 És un carriler que fa
 trànsit d'Algaida a Ciutat
 i es cavall s'és empenyat
 un altre fer-n'hi comprar
 diu: —Dos hi poden anar
 Noble no és envejós.

[...]

Ni es cavall ni es carriler
 d'això no han dictat res:
 tot és dictat d'un pagès
 que és poc es sebre que té
 i si pel cas l'heu menester
 ara vos diré qui és.
 D'Algaida és aquest autor
 Tomeu Tous i Santmartí
 posant es seu nom així
 és bo de fer es trobar-lo
 i disponeu d'un servidor
 amb lo que vos pugui servir.
 Si per mi heu de preguntar
 jo qui som ja vos ho dic
 a Son Moll de Pina estic

i es meu ofici és conrar
i aquest paper el vaig dictar
per fer content un amic.
Tot aquell que sàpiga lletra
i se vulgui entretenir
de set mots en mallorquí
cent cançons té sa plagueta
i amb vint cèntims de pesseta
qualsevol la pot llegir.

**GLOSES FESTES PEL SEN SEBASTIÀ «CAMINANTE»
AMB MOTIU DE LA INAUGURACIÓ DEL TEATRE
DE CAN VERD *LA CUMPARSITA***

Si posau atenció
a lo que ara vos diré
vos llegiré aquest pa.per
en bona devoció
i vos daré relació
des jovent des temps primer
d'aquest llogaret de Pina.
Fa quaranta anys que existia
per ses cases fer dobler
ses joves estaven bé
i es jovent se divertia
així ho feien en temps vell,
en temps de poques pessetes
veien moltes de donetes .
abrigades amb ses faldetes
un bon fus i es muixell
a Pina n'era un ramell
d'al.lotes de color sa

que s'ho pagava d'admirar
eren fines com un cervell
duien un monyo com un castell
i d'un tros lluny a un bergantell
ja li feien posar es siurell
a punt d'haver de siular.
A Pina poble petit
i de poca extensió
ara tendran més honor
perquè han pujat un escaló
que ell tot sol té més valor
han fet un teatre major
que s'hotel de Formentor
tot Barcelona i Madrid;
ara Pina ja és ric
i sa gent hi viu com un senyor.
Pina estava tancat
dins una torre de fum
i ara un home que té puny
molt de sebre i bon llum
que li dona claredat
i s'ha experimentat
fer un teatre acabat
que hi ha lloc per cada un.
Si aquest teatre va bé
l'any que ve hi veurem fer
cine, ball i mascaretes
fadrinets i fadrinetes
i persones granadetes
no haurem d'anar pes carrer
fent llaüts i teresetes.

Ara Pina era tan trist
com ses terres sepultades
de persones enterrades
que no podien dir lo que han vist.
El qui ha perdut que cerc
maldament siguin pessetes
les que has tengudes estretes
tancades dins un avenc
qui cau i se fa cap trenc
que cerqui benes i vetes
fadrinets i fadrinetes
i persones granadetes
posau-vos drets amb ses mans dretes
tot repicant bambelletes
i visca don Miquel Verd!
Sa despedida vos dóna
qui aquest paper va dictar
si trobau que faltes hi ha
perdonau que ell vos perdona
com don Miquel no n'hi ha
per un teatre fundar
i sobre tot per acabar
digau tots llampant i clar:
visca sa seva senyora!

3

LLEGENDES

LES LLEGENDES SÓN NARRACIONS D'UNS FETS més o menys reals, però transformats per la tradició.

Les llegendes no cal que siguin veritat; n'hi ha prou amb que siguin boniques.

A PINA, QUI NO HI DU PA NO HI DINA...

DITA: «A Pina, qui no hi du pa no hi dina;
i qui n'hi du, se'n torna dejú.»

Antigament per la festa dels Sants Metges, a Pina, hi venia gent de tots els pobles dels voltants i cada any llogaven un predicador de fora poble per fer el sermó.

Un any, el predicador que venia amb un ase i un cabriolet quan va ser l'hora de dinar demanar a on podria anar per poder menjar qualque cosa, i no trobà cap lloc a on poder menjar un plat de sopes i exclamà: «A Pina, qui no hi du pa no hi dina».

L'any següent tornà a la festa però per no quedar amb la boca oberta com l'any passat dugué pa taleca i el deixà penjat dins una senalleta a un garrover a dins un corral allà on hi ha les Cases Noves de Son Gorreu.

Mentre el mossèn feia el sermó l'ase va sentir olor de menjar i es passà el dinar del pobre predicador.

Quan el capellà anà per dinar es trobà amb la senalleta ben buida i tornà a quedar en dejú.

Aquesta vegada exclamà:

«A Pina, qui no hi du pa no hi dina;
i, qui ni du, se'n torna dejú».

COM VA NÉIXER SA FONT DE PINA

QUAN SANT VICENÇ FERRER ANAVA PELS pobles de Mallorca predicant, un dia passà per Pina i en esser a l'entrada del poble es va aturar a l'ombra d'un lledoner, es va asseure damunt una roca i demanà si hi havia aigua per beure.

—Què vol dir no hi ha aigua! —exclamà.

Agafà al seu gaiato amb les mans, pegà tres cops damunt la roca i digué: «Qui és nat i naixerà, sa font de Pina no veurà eixugar».

Idò què me'n direu! D'aquella penya va sortir un brollador d'aigua clara i fresca que rajà amb força i que fins als nostres dies mai no s'ha aturada.

Conten que un any de molta sequera —l'any 14— els pous i les fonts s'havien eixugat i no hi havia aigua per abeurar el bestiar.

Els veïnats dels pobles del Pla organitzaren anar a Lluc per demanar a la Moreneta bones pluges i així acabar amb aquella terrible sequera.

Miraren a on es podrien aturar per abeurar les bèsties i l'única font que trobaren fou la de Pina.

En aturar-se per abeurar el bestiar foren molts els que deien: «Quin bé teniu en aquest poble!»

GLOSA DE SANT VICENT FERRER

Sant Vicent Ferrer
treia aigua amb un paner
i no en vessava cap gota
tres monges dins una bóta
qui pareixien magranes
ses al·lotes catalanes
que pelaven un porcell
dins sa cova des Moixons
pareixien dos minyons
qui cantaven s'Evangeli
patis-celi, patis-celi
sa missa ja està acabada
menjarem pa i sobrassada
i garballons pes camí
tu qui estàs assuquí
per fet i no talles tros
ses raons a mi em són flors
que em duen d'un veïnat teu
de ta mare no em sap greu
perquè m'ho diu a sa cara
i tant ets tu com ta mare
i ta mare com tant com tu
sense per juny de ningú
jo no sé que pagaria
d'estar en la teva companyia

i tu d'estar amb la meva
per aqueixa bondat teva
no té comparança, no.
Va néixer un ase a Artà
i va morir de sessions
al·lotes i bons murtons
i el cel qui l'acompanya
Banyalbufar sempre guanya
de nespres i bons murtons.

ES PITXEREL·LO

UNA DE LES POSSESSIONS MÉS GRANS del nostre terme era sens dubte Son Servera, antigament dita Son Febrer.

Aquesta antiga possessió estava situada a l'extrem septentrional del nostre terme, les seves terres arribaven fins al torrent. Son Serveret, els Sons Montserrat i Ses Moles també eren seves.

De Son Servera ens han arribat moltes històries i llegendes, una d'elles és la des Pitxerel·lo.

Conten que era un esclau moro que tenia uns poders excepcionals com era fer ploure, conèixer la classe de terra tastant-la i saber el que hi anava millor per sembrar-hi, es desplaçava damunt un boc salvatge i moltes coses més.

Un dia d'estiu que les senyores havien anat a fer una volta per les vinyes que hi havia al comellar, l'amo digué a l'esclau:

—Per què no fas ploure i farem córrer aquestes senyoretetes?

L'esclau agafà una grapada de palla humida i li donà foc. Aviat sortí una fumassa blanca. Aquell fum es convertí amb un nigul que ben aviat tapà tot el comellar i es posà a fer un bon ruixat.

L'amo en veure que plovia tant demanà a en Pitxerel·lo si ho podia aturar. L'esclau li digué que allò si que no ho podia fer i les senyoretetes arribaren a les cases ben banyades.

Una altra vegada un missatge li demanà si el podia acompanyar a Lluc perquè l'havien avisat que la seva al·lota havia de ballar amb un altre.

En Pitxerel·lo preparà dos boc a la clastra. Abans de partir advertí al missatge que només podia dir a la bèstia: «Hala, menut! Passa bou, passa dimoni!»

S'eixancaren un damunt cada boc i d'allà cap a Lluc.

No anaven ni qualcant ni a peu, ni pel camí ni fora del camí.

Amb un tres i no-res foren a Lluc.

Anaren al ball i trobaren l'estimada del missatge que ballava amb un altre.

A la tornada tronava i quan foren devora Caimari va fer un llamp molt a prop d'ells i el missatge digué: «Jesús sant Antoni!»

El pobre quedà assegut damunt un revell i va haver de mester tres dies per arribar a Son Servera.

Fent unes marjades a prop del torrent trobaren l'os d'una cama amb una argolla pel turmell. La gent major no dubtà que aquell os pertanyia al llegendari Pitxerel·lo.

EN PLANIOL I EL TRIBUNAL DE LA SANTA INQUISICIÓ

GLOSA:

Un temps es govern d'Espanya
era la Inquisició
i es que tenia sa dona guapa
el tancaven a sa presó.

Conten que en temps de la Inquisició a Pina hi vivia un tal Planiol. Era un home molt enginyós i un bon glosador.

Hi ha una glosa que diu:

Set-cents anys abans que jo
sa meva descendència ja existia
i un Planiol hi havia
que ja passava per bo.
essència d'aqueixa flor
durant aquest temps dormia
però ha vengut un dia
que n'hi ha un que domina
es ball amb so mateix so.

Però pel poble era molt xerrat perquè vivia amb una amiga i no eren casats. Aviat arribà a les orelles del Sant Ofici aquella acusació i ben prest fou citat per anar a declara davant el Tribunal.

L'Inquisidor era el propietari de la possessió de Son Servera on hi havia unes grans cases senyoriales amb una clastra al mig. Dins la clastra hi havia una sala amb una tribuna i un santcríst.

Per anar a besar el Crist havien de passar per un pou tot ple de ganivets, destrals, falçs, etc.

Aquest pou estava tapat per unes fustes que donaven la volta quan qualcú s'hi posava damunt i podeu tenir per cert que no se'n tornava a saber res, dels qui queien dins d'aquell terrible abisme. Els qui eren condemnats pel Tribunal havien d'anar a besar aquell santcríst.

En Planiol i la seva amiga es presentaren davant aquell tribunal per ésser jutjats i amb molta cortesia es presentà:

PLANIOL:

Part de la nit, venc de dia

que la serena mala és.
 Què volen vosses mercès?
 Què vol vossa senyoria?

INQUISIDOR:
 I això que és sa vostra dona?

PLANIOL:
 Això és es meu diamant
 amb qui me colg cada vespre.
 Dona ben trempada i llesta!
 No en veureu de més honesta
 a la Seu dia de festa
 per bé que estiguin mirant.

El tribunal amb les respostes que donà en Planiol no tengué proves per castigar-los i contents i alegres tornaren al poble i ja mai més els tornaren a molestar.

EL LLUMET DE SANT TELM

CONTEN QUE PEL PLA DE SON Reus i pels Sons Molls es vespres de molta fosca hi sortia un llumet que acompanyava els traginers però que quan s'hi acostaven el llumet desapareixia.

Altres temps per transportar els animals a Ciutat ho feien amb carros. Els traginers que els menaven havien de partir del poble de vetlada per poder arribar de bon matí a les portes de la murada i així fer plaça i vendre el seu bestiar.

Aquests traginers contaven que les nits de molta fosca quan arribaven al pla de Son Reus els apareixia un llumet unes trenta passes al

seu costat i que fins i tot alguna vegada es posava damunt el braç del carro. Aquest llumet no desapareixia fins que arribaven prop dels hostals d'Algaida.

Molts creien que el llumet de sant Telm els guiava i els donava claror aquelles nits tan fosques i fredes.

Aquest llumet també apareixia a prop de les cases de Son Moll per entre les vinyes que hi havia en aquella contrada.

Una nit tots els missatges de la possessió l'encerclaren per veure si el podrien veure de prop, però quan s'hi acostaven aquell diantre de llumet desapareixia.

ES CA BLANC DE SA CASA NOVA

LA CASA NOVA DE PINA FOU adquirida pels Ribes de Pina l'any 1583. Durant molt de temps aquestes cases romangueren deshabitades ja que els Ribes tenien el seu casal principal dins el mateix poble.

Quan jo era petit per Pina es solia dir que per devers sa Casa Nova hi sortia por. Algú havia vist un canot blanc amb dues candel·les per banda i que a la nit no deixava passar ningú pel camí.

S'al·lotea quan anava a festa a Son Perot i passava per aquell indret, davant davant la gent més seriosa, s'ajupia tant que el front gairebé fregava la grava del camí. Tenien por de ser descoberts per allò que, mig d'amagat, comentava la gent gran, la gent que, per la canalla, estava plena de seny.

Aquesta escena succeïa arran de la paret de la tanca de la possessió, que es destria entre els garrovers i ullastres gegantins devora les vetustes parets de sa Casa Nova.

Mirau per on avui m'ha vengut a la mollera aquesta dita mallorquina tan expressiva: «Sa por, quan l'has vista, no és res».

I m'he tret el gat del sac. Avui ja no m'he acotat quan passava la barrera de ferro forrada de reixeta. Adquirits tots els permisos necessaris m'hi he acostat passant entre els ullastres, garrovers, ametlers i, també, els baladres que fan bardissa moderna per poder arribar a sa Casa Nova.

Què ha estat la por? Tot allò vetust sol estar xop i, a vegades, ser portador d'històries. I les històries solen amagar la gran riquesa de les vivències de centúries passades. Es fa precís llegir les pedres, les construccions, els camins i les obres humanes dels antics.

[PEP EIVISSENC]

BANDIDATGE

A PARTIR DEL SEGLE XIV I al llarg del XV, com a conseqüència de les males collites, el blat era escàs i no bastava per poder viure durant l'any i la fam afectava a bona part de la població.

Mentrestant les classes més altes —la noblesa— vivia als palaus de Ciutat i posseïa la major part de les terres de conreu de tota l'illa.

Dins aquest context començaren a formar-se petits grups de bandejats que robaven i assaltaven pels camins i possessions.

Aquest bandidatge arribà fins a finals del segle XIX.

També el nostre poble patí aquest fenomen i moltes són les referències que ens han quedat de les quadrilles de lladres que practicaven el bandidatge pels camps i terres de la nostra contrada.

Dita:

«Sou com els lladres de Pina
que de dia fan creure que estan barallats
i de vespre surten plegats».

EN DURÍ

DIUEN QUE AQUEST FAMÓS BANDOLER DESCENDIA de can Durí de Pina, però el seu refugi i el de tota la seva quadrilla eren les coves de Galdent. Allà hi tenien el seu cau.

Del bandoler ens han quedat aquestes dites i gloses:

Ets més lladre que en Durí

Els Durins eren lladres fins.

Una figa galantina

és molt bona de collir.

En Compte i en Durí

són es més lladres de Pina.

Però no tos els Durins tenen aquesta fama. Hem de recordar que uns dels darrers propietaris de Can Durí fou batle de Pina, el que va fer construir les porxades de la font de Pina.

ELS LLADRES DE RAFAL

UN VESPRE, UNA QUADRILLA DE LLADRES anaren a Rafal. Els misatges no hi eren perquè era dissabte. Només hi havia l'amo, la mado-na i el porqueret que dormia al sostre.

Els lladres avisaren els amos que els preparassin un bon sopar i el vi més bo que tenien a casa. Quan varen haver sopat i begut feren tota classe de desastres i digueren als amos que es posassin bé amb Déu perquè els passarien despullats per damunt el foc.

El porqueret, en sentir tot aquell escàndol, sense fer gens de renou se'n va anar al poble i avisà dels fets. La gent partí amb garrots, forques, falçs... per donar una bona pallissa als lladres que, quan s'entemeren que arribaven reforços ho daren a les cames i anaren a amagar-se a la pleta de Son Ribes.

La gent els donà tantes pedrades que en deixaren dos o tres de ben estesos.

Els lladres, amb la fuga, deixaren un mocador de bolic ple de dobles d'or. L'amo el va amagar devora la soca d'un garrover per por que tornassin a cercar-lo.

Altres diuen que els lladres partiren quan cantà el gall.

Diuen que els amos, amb aquell botí, pogueren comprar moltes terres.

ELS LLADRES DE SON REUS

A LA POSSESSIÓ DE SON REUS, els amos tenien sospites que els bandolers els farien una visita. Una nit que a la casa només hi havia els amos, n'arribà una bona banda. La madona els preparà un bon sopar i begueren tot el vi que volgueren. Quan ja no en quedava gens, els lladres cridaren que en volien més i l'amo els explicà que ja només quedava el vi del capellà.

Els amos, amb l'excusa d'anar a cercar el vi, anaren a una cambra on hi tenien dos cans de bou. Tancaren totes les portes de la casa i amollaren aquelles dues feres.

L'amo els digué:

—Agafau-los. Feis el que sabeu fer!

Els cans començaren a atacar els lladres i aviat no en quedà més que un que es va penjar a ferro-paret de la porta i cridava misericòrdia dient:

—No me matis, som el teu cunyat!

L'amo li digué que ell no n'hauria tenguda, de misericòrdia, amb ells i manà als cans:

—Pega-li!

I els cans el despenjaren.

Diuen que els cossos d'aquests bandolers romanen dins un pou que hi havia a la mitja lluna que hi ha davant la caseta del Pubil Granat.

ELS LLADRES DE SON CAMPÀ

CONTEN QUE UNA QUADRILLA VA ANAR a Son Campà. Passaren tota la nit menjant i bevent.

Se'n dugueren tota la farina que hi havia al molí d'aigua i tota la roba de la casa.

El diumenge següent, a la sortida de missa primera de Lloret, n'hi havia més de dos que anaven vestits amb la roba de l'amo de Son Campà.

LA COVA DES PA

UN DELS INDRETS MÉS EMBLEMÀTICS DEL nostre terme són Ses Coves com a conseqüència de la seva situació geogràfica, dominant tota la vall, per les seves restes prehistòriques i per les coves que serviren d'habitatge als primers pobladors.

D'aquesta contrada han sortit moltes històries i llegendes que han arribat fins als nostres dies.

Antigament la carretera que va a Lloret i passa per Son Servera anava per baix de les timbes, per la cova des Negret, cova des Pa, caminó del Dimoni, coster des Ferrer, cova de ses Someres, cova des Capellà, atravessava el torrent i pujava per l'hort de Son Servera fins arribar a les cases.

Molts de jornalers que feien feina a la possessió eren de Pina i, per anar-hi, ho havien de fer per aquests paranyes.

Conten que hi havia un tal Seguí que estava llogat per missatge i cada nit anava a jeure al poble perquè la seva dona esperava infant.

Una nit de molta fosca quan en Seguí passava per davant sa cova des Pa sentí un gran renou i de dins aquella malesa sortí un bou d'or amb unes banyes ben afilades. El bou es plantà davant ell.

Ja vos podeu imaginar el retgiró que se'n va dur aquell pobre home!

El missatge li demanà:

—De part de Déu, què voleu?

El bou es posà amb les potes del davant damunt les seves espatles i en veu baixa li digué:

—Si no pagues es deute que tens, ningú de la teva nissaga arribarà a fer fortuna.

El pobre home, en sentir aquelles paraules, partí com un llamp cap al poble tot retgirat. Arreplegà els doblers i anà a pagar els deutes que tenia.

A partir d'aquell dia el bou no tornà a molestar el pobre Seguí i pogué passar tranquil per aquell indret.

LA COVA DES NEGRET

ÉS UNA COVA SITUADA BAIX LES timbes de ses Moles i que té el puig de Randa al davant. Des d'allà es pot contemplar una de les vistes més espectaculars de tot èl comellar de Pina.

D'aquesta cova conten que és molt fonda. Això es va poder comprovar perquè uns caçadors hi amollaren una fura i aquesta sortí dins del terme de Sencelles, a prop de Ruberts.

Diuen, també, que a les nits de lluna plena hi sortia un negret i que quan arribava el dia es tornava amagar.

Tots els al·lots del poble badaven bé els ulls en passar per aquell indret per si podien veure aquell diantre de negret.

De nins eren pocs els que s'atrevien a visitar aquests paratges per por que no els sortís aquell negret de la cova.

EL CAMINOI DEL DIMONI

UN DELS TOPÒNIMS QUE CRIDA MÉS l'atenció és aquest: el caminói del Dimoni.

És a la part de tramuntana de les tanquetes de can Verd. Possiblement era la única baixada natural que unia el poblat emmurallat de ses Tanquetes amb el poblat de baix de les Coves. També servia per anar a cercar aigua a la fonteta de cas Cabrer i per baixar a la vall on hi havia un espai ric en caça, pastura i aigua pels ramats.

El difícil accés, la dificultat en la baixada i la quantitat de vegetació que el tapa —aritges, ullastres, mates, argelagues, càrritx...— fan d'aquest indret un dels racons més difícils i desconeguts del terme de Pina.

Des de dalt del caminói, assegut en unes roques es pot contemplar una de les vistes més belles d'aquesta contrada.

EL POU DEN TRIES I LA FONT DE PINA

AQUEST ÉS UN POU QUE ESTÀ situat a la partió dels establits entre Son Maig, Son Moll i Son Reus.

Era l'únic pou que hi havia en tota aquella explanada; és molt antic i servia per a abeurar el bestiar que anava de la muntanya a la marina.

Al costat del pou hi havia una pica de pedra molt gran que servia per a beurar el bestiar que passava per allà i, de fet, tots els cabrers que menaven els ramats a pasturar, poal a l'esquena, en arribar al pou abeuraven els animals.

D'aquest pou ja en parlava l'arxiduc Lluís Salvador. Deia que l'aigua corria i que si hi tiraven una palla la veien com es movia i desapareixia. Apuntava, també, que l'aigua era calenta i bona per coure faves.

Es deia que aquella aigua era la que alimentava la font de Pina i que per comprovar-ho tiraren dins del pou almangra i fulles i que sortiren a la mateixa font.

ELS DIMONIS DE CAS TEULER

A PINA, QUAN JO ERA PETIT, hi havia un home de talles curtes que morí a l'estiu de l'any 1955. Li deien mestre Antoni Teuler.

Era tot sol i sempre tenia les tasques que li corrien deu passes per endavant. Pel que record d'ell, en aquests moments, em sembla que era un bon mestre.

Moltes vegades se'l topava amb un carretó de verguerons, junyit a un cavallet rogenic amb una taca blanca ben al mig de la carassa, que pujava per la carretera o que venia per camins traginant terra o argila dels Son Serveres o de devers sa Tira des Pins.

La teulera era el porxo més gros de Pina i tenia tres aigüavessos: un de molt gran i els altres dos més estrets, un dels quals era més curt que l'altre.

Sovint el trobaven al corral batent terra i mesclant-la, ajudat pel mateix cavallet, clucales posades, que estirava un carretó molt gros, estrellat i de pedra.

Moltes vegades el veia ben entretingut fent un pastó de fang que deixava a l'ombra tapat amb saqueres velles. Altres vegades, quan jo sortia d'escola, el contemplava tallant el pastó de fang fent pilots ben calculats que col·locava a prop d'una taulota rectangular. El mestre teuler tirava damunt una pedra plana un parell de grapades de micolada, hi posava un motlo de ferro damunt; dins el motlo hi posava fang, amb un llistó aplanat li donava dues o tres passades arrasant-lo amb un parell d'amarades dins el cossiòl. Acte seguit i amb una gran

mestria, retirava del llistó el fang que li sobrava deixant-lo a part per després poder-lo aprofitar.

El motlo de ferro era d'uns dos pans d'ample pel cap gros i un pam més estret a l'altre. Aquest motlo tenia una sortida d'uns dos centímetres per poder-lo arrossegar des de la pedra cap a la micolada on hi tenia una massa de fusta en forma de teula que servia per tragar al secat.

Una vegada col·locada la teula damunt la forma, el teuler la portava a seure-la damunt una graella. En aquest moment mestre Antoni, mans banyades i acaronent suaument la teula, cop sec treia la massa de davall la teula quedant aquesta sense xistar ben asseguda damunt aquell llit. Jo, amb uns ulls oberts com a platets d'olives, quedava tot astorat.

Traginava la llenya amb un carro llarg des de la garriga de devers sa Tira des Pins cap a la teulera que, ben apilada, estava col·locada des del carrer fins a devora la boca del forn.

Aquell forn era el més gros que hi havia a les cases de Pina. Consistia en un dot que a davant la porta tenia una avantsala i per aquesta sala els homes amb un ganxo acostaven al fogater els feixos de llenya per donar menjar lent a la cremadissa.

El forn no tenia sola però sí un sòtil pla amb forats per tot que donaven a un compartiment a damunt ben tancat on hi havia les teules per coure.

Una vegada enllestida la fornada el portal es tapava amb toves asseguides damunt fang blan i es pegava foc al forn. A damunt tenia com una terrada d'un sol aiguavés tombat cap al darrera i al sol d'aquesta terrada hi havia nou forats per sortir el fum.

Aquells forats de sortir fum, al cap de tres o quatre dies de foc lent, nit i dia, tornaven vermells com a badocs de magrana i els anomenaven el dimoni. El dimoni de davant, el de darrera, el del mig o

el dimoni Cucarell, que era el definitiu; volia dir que la fornada era ben cuita.

Aquells dies de coure les teules per devers Cas Teuler s'hi passejava una gran fumassa gruixada i molt negra que feia una olor distinta al fum dels altres forns.

Quan el temps és més calent i tot el camp és eixut; es covien les teules.

Aquell forn, diuen els entesos, arribava a la temperatura d'un nou-cents graus.

És per aquest motiu que a Mallorca es sol cantar aquesta glosa:

El dimoni Cucarell
va néixer en temps de magranes,
sa mare en tenia ganes
de tocar-li es clotell.

[PEP EIVISSENC]

AQUEST SETZÈ NÚMERO DE LES
Plaquetes d'Història i Cultura

TITULAT

Dites, gloses, cançons i llegendes de Pina

DE BERNAT SERVERA RIBAS,

HA ESTAT PUBLICAT

PER L'AJUNTAMENT D'ÀLGAIDA

COINCIDINT

AMB LES FESTES DE SANT COSME

I SANT DAMIÀ DE PINA,

DIA 26 DE SETEMBRE DE 2003.

TAULA DE MULTIPLICAR

1 x 0 = 0
1 x 1 = 1
1 x 2 = 2
1 x 3 = 3
1 x 4 = 4
1 x 5 = 5
1 x 6 = 6
1 x 7 = 7
1 x 8 = 8
1 x 9 = 9

2 x 0 = 0
2 x 1 = 2
2 x 2 = 4
2 x 3 = 6
2 x 4 = 8
2 x 5 = 10
2 x 6 = 12
2 x 7 = 14
2 x 8 = 16
2 x 9 = 18

3 x 0 = 0
3 x 1 = 3
3 x 2 = 6
3 x 3 = 9
3 x 4 = 12
3 x 5 = 15
3 x 6 = 18
3 x 7 = 21
3 x 8 = 24
3 x 9 = 27

4 x 0 = 0
4 x 1 = 4
4 x 2 = 8
4 x 3 = 12
4 x 4 = 16
4 x 5 = 20
4 x 6 = 24
4 x 7 = 28
4 x 8 = 32
4 x 9 = 36

5 x 0 = 0
5 x 1 = 5
5 x 2 = 10
5 x 3 = 15
5 x 4 = 20
5 x 5 = 25
5 x 6 = 30
5 x 7 = 35
5 x 8 = 40
5 x 9 = 45

6 x 0 = 0
6 x 1 = 6
6 x 2 = 12
6 x 3 = 18
6 x 4 = 24
6 x 5 = 30
6 x 6 = 36
6 x 7 = 42
6 x 8 = 48
6 x 9 = 54

7 x 0 = 0
7 x 1 = 7
7 x 2 = 14
7 x 3 = 21
7 x 4 = 28
7 x 5 = 35
7 x 6 = 42
7 x 7 = 49
7 x 8 = 56
7 x 9 = 63

8 x 0 = 0
8 x 1 = 8
8 x 2 = 16
8 x 3 = 24
8 x 4 = 32
8 x 5 = 40
8 x 6 = 48
8 x 7 = 56
8 x 8 = 64
8 x 9 = 72

9 x 0 = 0
9 x 1 = 9
9 x 2 = 18
9 x 3 = 27
9 x 4 = 36
9 x 5 = 45
9 x 6 = 54
9 x 7 = 63
9 x 8 = 72
9 x 9 = 81